

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

**СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
(НА МАТЕРІАЛІ СТАТЕЙ ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ
АНГЛОМОВНОГО НОВИННОГО САЙТУ ВВС ТА ЙОГО
УКРАЇНСЬКОМОВНОЇ ВЕРСІЇ)**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ОС «магістр»
студентки II року навчання
галузь знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.041 «Германські мови
та літератури (переклад включно), перша
– англійська)»,
ОПП «Художній переклад з англійської
мови, літературне редагування та
менеджмент перекладацьких проєктів»
Марії ПИЛИПЕНКО

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри
теорії і практики перекладу з англійської
мови
Богдана КОЛОДІЙ

«Допущено до захисту»

Протокол № 8 кафедри

теорії і практики перекладу з англійської мови

ННІФ від 07.04.2023

Завідувач кафедри _____ **Людмила СЛАВОВА**

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	7
1.1. Поняття військовий термін та військова термінологія. Лінгвістичні особливості характеристики термінів військової справи.....	7
1.2 Військовий переклад та його специфіка.....	13
1.3 Класифікації перекладацьких стратегій і тактик.....	17
1.4 Адекватність перекладу військової термінології у публіцистичних текстах.....	23
Висновки до Розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ТА ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (на основі новинного сайту ВВС).....	32
2.1 Стратегії перекладу військових термінів.....	32
2.2 Тактики перекладу військових термінів.....	40
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (на основі новинного сайту ВВС).....	53
3.1 Стратегії і тактики перекладу багатозначних термінів.....	53
3.2 Стратегії і тактики перекладу художніх засобів	58
3.3 Виклики перекладу військової термінології.....	64
Висновки до розділу 3.....	70
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
SUMMARY.....	82

ВСТУП

У військовій галузі мистецтво перекладу завжди відіграло важливу роль. Зокрема, в Україні, яка наразі перебуває в стані війни, попит на кваліфікованих військових перекладачів дуже зріс. Сьогодні надзвичайно актуальним є високий рівень обізнаності військової термінології та її точний переклад, необхідний не лише фахівцям військової галузі, але і звичайним громадянам. Зокрема, військовий переклад релевантний для навчання бійців, перекладу інструкцій із використання зброї, а також для передачі правдивої інформації про стан війни в Україні через мас-медіа на міжнародній арені.

Стратегії і тактики перекладу військової термінології є важливою темою дослідження, оскільки вона стосується військових операцій та забезпечення безпеки держави. У зв'язку з цим, слід відзначити, що військова термінологія знаходить застосування в різноманітних аспектах життєдіяльності. Починаючи від підготовки військовослужбовців до виконання бойових завдань, вона також знайшла своє застосування у сфері інформаційних кампаній та міжнародних переговорів.

Однак переклад військової термінології має свої особливості та складнощі, пов'язані з різницею в культурному та історичному контексті між різними державами, що може призвести до помилок у сприйнятті та використанні термінів. Також військова термінологія часто має специфічне призначення та може містити в собі конфіденційну інформацію, тому важливо забезпечити її правильний переклад та запобігти неправильному використанню. Дослідження стратегій і тактик перекладу військової термінології допоможе вирішити ці складнощі й забезпечити ефективний та точний переклад термінів у різних контекстах.

В умовах збройної агресії з боку Росії суттєво трансформувалися концепції ведення бойових дій армією України: відбувся суттєвий перегляд організаційно-штатної структури в Збройних силах України, здійснилося формування бригадних тактичних груп, намітилася стала тенденція до створення високоманеврених, універсальних військових груп, відповідно до міжнародних

стандартів. Усі ці зміни відображаються в нових нормативних документах, статутах, настановах та управліннях, перекладом яких українською мовою сьогодні активно займаються як співробітники відомчих установ, так і ентузіасти-аматори, що свідчить про **актуальність та новизну теми дослідження**. Хибний переклад може поставити під загрозу адекватне та правильне сприйняття тексту або послужити предметом неясності чи непорозуміння сторін у дипломатичних відносинах чи військових переговорах. Крім того, помилковий переклад може стати причиною незгод, конфліктів та невдалих військових операцій. Адекватний, правильний переклад, навпаки, сприяє ефективній міжкультурній комунікації та зміцненню міжнародних зв'язків.

На сьогодні військові терміни досліджували: Д. В. Василенко, Ю. А. Зацний, В. В. Балабін, С. М. Єнікеєва, В.М. Лісовський, О.М. Нікіфорова. Також варто виділити праці закордонних дослідників: П. Ньюмарк, Жан-Поль Віне і Жан Дарбельне.

Об'єктом дослідження є англійська військова термінологія.

Предметом дослідження є стратегії і тактики перекладу військової термінології.

Основна мета роботи полягає в дослідженні особливостей перекладу військової термінології на матеріалі статей про російсько-українську війну англійського новинного сайту BBC та його українськомовної версії.

Для досягнення мети наукового дослідження було поставлено низку **завдань**:

- дослідити лінгвістичні особливості термінів військової справи;
- окреслити специфіку військового перекладу;
- визначити класифікації перекладацьких стратегій і тактик;
- дослідити роль військових термінів у публіцистичних текстах;
- проаналізувати стратегії та тактики перекладу військових термінів;
- з'ясувати адекватність перекладу військових термінів у публіцистичних текстах;

- окреслити труднощі перекладу військових термінів у публіцистичних текстах.

Наукова новизна роботи полягає в дослідженні стратегій і тактик перекладу військових термінів з англійської мови українською на матеріалі статей про російсько-українську війну англomовного новинного сайту BBC та його українськомовної версії. Отримані результати дослідження допоможуть розширити розуміння військових термінів серед лінгвістів, фахівців у військовій сфері, перекладачів, що дозволить правильно відтворити військову термінологію. Результати роботи можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях.

Матеріалом для дослідження слугували статті про російсько-українську війну англomовного новинного сайту BBC та його українськомовної версії (жовтень 2022-травень 2023).

Методологія дослідження. Для вирішення поставлених завдань було використано такі методи дослідження: порівняльний метод, який дозволив здійснити порівняння спостережень, отриманих при аналізі перекладу військової термінології англійською та українською мовами на різних етапах дослідження, метод синтезу, метод класифікаційного аналізу, метод структурного аналізу, дослідження та аналіз наукових джерел.

Теоретична значущість роботи полягає в тому, що виявлені закономірності у формуванні та функціонуванні англійської військової термінології зроблять певний внесок у подальший розвиток військового перекладу і в процес дослідження та систематизації професійних знань у галузі військової справи.

Практичне значення отриманих результатів дослідження сприяє розширенню та вдосконаленню професійної та лінгвокультурної підготовки перекладачів, а також відкриває можливості застосування результатів дослідження при визначенні стратегій і тактик військового перекладу. Результати й висновки, які були представлені у магістерській роботі, можуть не тільки збагатити знання студентів у галузі перекладознавства, але й знайти

практичне використання в роботі перекладача. Крім того, ці результати можуть мати значущість для подальших наукових досліджень студентів, які спеціалізуються на філологічному напрямку, зокрема для перекладачів військової справи.

Структура роботи. Дипломне дослідження складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, анотації, списку використаних джерел, ілюстративного матеріалу та анотації. Загальний обсяг роботи 84 сторінок.

У **вступі** визначається мета, завдання роботи, актуальність та наукова цінність дипломної роботи, методологія та матеріали дослідження, теоретична та практична значущість.

У **першому розділі** розглядаються поняття "військовий термін" і "військова термінологія". Подаються лінгвістичні особливості термінів військової справи. Надається класифікація перекладацьких стратегій і тактик. Визначається адекватність перекладу військової термінології публіцистичних текстів.

Другий розділ присвячено практичному дослідженню стратегій і тактик перекладу військової термінології з англійської мови українською на матеріалі новинного сайту BBC.

Третій розділ зосереджено на аналізі військових багатозначних термінів, художніх засобів, складнощях та досягненні їх адекватності під час перекладу на матеріалі новинного сайту BBC.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1 Поняття "військовий термін" і "військова термінологія". Лінгвістичні особливості характеристики термінів військової справи.

Перш ніж перейти до визначення понять "військового терміну" і "військової термінології" у перекладі, спочатку варто визначити різницю між загальними поняттями: "термін" та "термінологія". Науковиця О. М. Семенов вважає, що "термін" – це слово або словосполучення, що однозначно визначає спеціальне поняття. Серед системи термінів вона виділяє дві складові: термінологію і терміносистему. На думку авторки, термінологія – це розділ мовознавства, що вивчає терміни певної мови або певної галузі наук, а терміносистема – це сукупність термінів конкретних галузей [41, с. 513].

Перейдемо до визначення понять "військовий термін" і "військова термінологія". Дослідник Л.А. Волік характеризує військовий термін таким чином: "спеціальне найменування, що має просту або складну форму та стосується сфери військової справи з семою "бойовий" [7, с.38-39]. Науковець Є. Левін зазначає, що військові терміни – це "терміни, що позначають поняття, пов'язані безпосередньо з військовою справою" [23, с.14].

На думку В.В. Балабіна, українського військовика, кандидата філологічних наук, військовий термін – слово, словосполучення або скорочення, що позначає предмет (явище, процес) у сфері діяльності військ за ознаками номінативності, репрезентативності, однозначності, унормованості, семантико-стилістичної нейтральності та інваріантності, потребує обов'язкового рішення у перекладі [3, с. 13]. Військова термінологія – це систематизована (упорядкована й структурована), стандартизована (унормована) та гармонізована (узгоджена на міжвідомчому або міждержавному рівнях) сукупність військових термінів [3, с. 13].

Проаналізувавши визначення терміну і термінології вищезгаданих дослідників, ми можемо розглядати військовий термін як спеціальний термін, що використовується в контексті військової справи, військової науки або військової

техніки, а військову термінологію як набір спеціальних термінів, характерних для військової справи.

Крім того, більшість дослідників схиляються до думки, що військові терміни однозначні та стислі. Наприклад, Ю. В. Байло у своїй праці зазначає: "Однозначність – це не якість, а лише вимога, якій повинен відповідати ідеальний термін". Крім того, автор додає, що терміни не мають експресивності, і при переході в терміносистему стають стилістично нейтральними [2, с.64].

Однак, дослідниця Т. М. Левченко зауважує, що "до 10% термінів в американських військових матеріалах не мають однозначності в окремій галузі військової справи" [24, с. 115]. Наприклад, термін "gun" має чимало відповідників: *гармата, рушниця, фузія, вогнепальна зброя* [65]. У свою чергу неоднозначність військових термінів та їх неправильне тлумачення може порушити семантичну точність. У таких випадках ми можемо говорити про багатозначність військового терміну.

Хоча більшість термінів мають усталені еквіваленти, вивчення військової термінології свідчить про те, що переклад може варіюватися в залежності від контексту. Наприклад, слово "squadron" може мати різні переклади, такі як "розвідувальний батальйон", "авіаційна ескадрилья" або "ескадра кораблів". Також, "battery" може означати "артилерійська батарея" або "дивізіон" (частина артилерійського батальйону). [62]

Перекладачеві потрібно уважно розрізняти ці терміни і не плутати їх з загальними словами. Наприклад, у військовому контексті "theatre" означає "театр бойових дій", а "staff" відноситься до особового складу штабу або самого штабу.

Отже, багатозначність є однією з основних складнощів, з якими стикаються при перекладі військових термінів, і вона потребує ретельного аналізу та залежить від контексту для досягнення точного перекладу [62].

Розглядаючи поняття *терміна*, варто зазначити також, що він має свої грані в певній сфері. Однак наразі військові терміни широко використовуються у публіцистиці у зв'язку з російською війною проти України. З огляду на це, ми можемо відстежити перехід військової лексики у загальноживану. Скажімо,

терміни *air raid alert* – *повітряна тривога*, *martial law* – *воєнний стан*, *bomb shelter* – *бомбосховище* стали сучасною реальністю українців із початком повномасштабного вторгнення. Усі вищезгадані терміни використовуються не лише у військовій термінології, а й у побуті. Про це явище раніше також заявляли науковці П. П. Мельник і М. М. Юрковська у своїй статті "Визначення поняття військової лексики та підходи до її вивчення", стверджуючи, що "військова лексика є складною системою, яка містить поняття, пов'язані як із побутом військових, так і з їхніми безпосередніми завданнями на службі. Окрім того, військова лексика тісно переплітається з повсякденною мовою" [29, с.138].

Для дослідження військового терміну ми розглянемо еволюцію та зміни, пов'язані з військовою термінологією. Це дасть змогу краще зрозуміти не тільки етапи розвитку військової історії, її взаємозв'язки із соціально-економічними, політичними і культурними процесами та посприє більш точному військовому перекладу.

З розвитком військової техніки, організації підрозділів та стратегій ведення війни, військова термінологія стала більш складною та розширеною. Зокрема, у Середньовіччі були використані такі поняття, як "fortress" (фортеця), "garrison" (гарнізон), "barricade" (барикада). Завдяки розвитку стрілецької зброї в епоху Ренесансу, з'явилися нові терміни, такі як "fire damage" (вогонь на ураження), "private" (рядовий) та "sniper" (снайпер) [63]. У 19 та 20 століттях із винаходом артилерії, авіації та танків військова термінологія стала ще більш складною та спеціалізованою. Такі терміни, як "landing force" (десант), "armored train" (бронепоезд), "bomber" (літак-бомбардувальник) та "intelligence" (розвідка) стали загальноживаними [63].

Через інтенсивний розвиток технологій та появу нових способів ведення та видів війни, для 21 століття характерним є потужний військовий термінологічний бум. Особливо це стосується *кібервійни* (cyber warfare), *гібридної війни* (hybrid warfare) та *інформаційної війни* (information warfare), що спричинили появу нових термінів, таких як *cybersecurity* (кібербезпека), *hybrid*

threat (гібридна загроза), *space intelligence* (космічна розвідка), *propaganda* (пропаганда).

Військова термінологія постійно еволюціонує відповідно до подій у країні, зокрема з виникненням нових технологій та стратегій для протидії конфліктам. Важливо зауважити, що у своїй праці вчені Л.Ф. Омельченко і Д. В. Василенко зазначають, що військова термінологія відтворює зміни, які відбуваються у військовій науці та техніці, і відображає характерні особливості певних історичних епох [34]. Вищезгадані науковці наводять таку класифікацію появи військової зброї:

- За часів Першої Світової війни розвивалася артилерія і авіація (*air arm, bomb bay*);
- У Другій світовій війні відбувся подальший розвиток артилерії і почалося ракетобудування (*air drop, air bombing*);
- Під час Корейської війни виникли нові зразки авіаційної техніки, атомних боєголовок (*massive retaliation, nuclear warhead*);
- В'єтнамська війна – впровадження гелікоптерів (*assault helicopter, helicopter battalion, helicopter delivery*);
- Під час "Холодної війни" відбулась розробка атомної зброї, удосконалення ракет і ракетносіїв (*atomic age, intercontinental missile*).

Українські дослідники І. В. Струк, А.В. Сітко, Т. Г. Семигінівська у своїй праці "Формування та переклад військової термінології в період активних воєнних дій на території України" виокремили ще один підпункт до даної класифікації — війна в Україні, яка вміщує розробку і впровадження гіперзвукової зброї (*hypersonic Kinzhal missile*), безпілотних літальних апаратів (*HESA Shahed 136 drones*), кібернетичної зброї (*APT-28*), хімічної зброї (К-51) та біологічної зброї (*virus, bacteria*) [45].

Науковець Є. Левін підтримує думку, що військова термінологія є "живим набором слів, який постійно змінюється відповідно до змін у сучасній військовій дійсності. Ці зміни можуть бути викликані зникненням слів, змінами у значеннях термінів, додаванням нових термінів під час реорганізації Збройних Сил,

введенням нового озброєння та бойової техніки та розробкою нових методів ведення війни" [23, с. 24].

Зі свого боку, дослідник Ю. О. Лукіяничук наводить нову класифікацію військових термінів за тематикою, відповідно до видів та родів Збройних Сил:

1. Терміни Сухопутних військ (включають терміни: механізованих, танкових, аеромобільних, ракетних та інших військ): *tank brigade* – танкова бригада, *field artillery* – польова артилерія;

2. Терміни Військово-морських Сил (включають терміни надводних, підводних сил, морської піхоти, морської авіації тощо): *landing craft* – десантний корабель, *scout cruiser* – крейсер-скаут;

3. Терміни Військово-повітряних Сил (включають терміни винищувальної, розвідувальної, штурмової, бомбардувальної, військово-транспортної авіації тощо): *Chief Master Sergeant of the Air Force* – головний майстер-сержант Повітряних сил (США), *bomber* – бомбардувальник;

4. Терміни Військ зв'язку: *timelines of establishing communication* – своєчасність встановлення зв'язку, *signal operations center* – вузол зв'язку;

5. Терміни Інженерних військ: *combat engineer support* – інженерне забезпечення бойових дій; *entrenchment* – фортифікаційне обладнання [25 с.66].

Науковиця М.О. Зайцева наводить іншу класифікацію і поділяє військову лексику на три групи:

- військова термінологія, що позначає поняття, які пов'язані з військовою справою, збройними силами, способами ведення збройної боротьби;
- військово-технічну термінологію, яка включає науково-технічні терміни;
- емоційно-забарвлену військову лексику (сленг). [14, с .98].

Авторка також зазначає, що військові терміни утворюються характерними для англійської мови способами словотворення, а саме афіксація (*rotary*), словоскладання (*warhead*), конверсія (*to officer*), аббревіація (*RODA-Regardless of Destination Airport*), зміна значення (*acquisition*-значить не тільки придбання, а й виявлення цілей), розширення значення (*to land*-означало висаджуватися на берег, приземлятися, а тепер здійснювати посадку на будь-яку поверхню,

включаючи воду і небесне тіло), звуження значення (*cruiser*-раніше означало будь-який корабель, що знаходиться у плаванні, а тепер крейсер), запозичення з інших мов (*bunker*) [14, с.98].

Сучасна військова термінологія також характеризується наявністю скорочень термінів акронімів, як наприклад, *АТО* – *Anti-Terrorist Operation*. Не меншої уваги під час усного чи письмового перекладу текстів військової тематики заслуговують різного роду аббревіатури та скорочення, які здебільшого не мають відповідників у мові перекладу, а розшифрування займає значно більше часу, наприклад: PFC (*private first class*) – старший солдат; LTG (*lieutenant general*) – генерал-полковник; LTC (*lieutenant colonel*) – підполковник; CI (*counter-intelligence*) – контррозвідка; HN (*host nation*) – приймаюча країна; PO (*peace operations*) – миротворчі операції; HA (*humanitarian assistance*) – 69 гуманітарна допомога; CZ (*combat zone*) – зона бойових дій; MOOTW (*military operations other than war*) – операції невоєнного характеру тощо [27, с. 139-142].

Для військової термінології характерним також є вживання евфемізмів. Яскравим прикладом евфемізму є використання *special military operation* – *спеціальна військова операція* замість війни, який російська федерація активно використовує у війні проти України задля маскування своїх злочинних дій. Виділяють також сленгізми-евфемізми, які викликають менший острах: *wasted* – *мертвий* або *baseball* – *граната*.

В українському мас-медіа просторі через російське вторгнення виникла субстандартна мова: *бавовна* – *dead russian soldier*, що часто може стати перепоною для перекладу, оскільки в англійській мові немає подібних реалій. Є також випадки, де військовий сленг може бути виражений у цифрах, наприклад, "ситуація 4.5.0" – означає, що ситуація спокійна [91,92]. Дослідниця В. Тарасова зазначає, що змішаний узус українсько-російської форми належить до поширених явищ, що спричинило порушення фонетичних норм української мови[46]. Наприклад, *сепаратист* і *сепаратист*. Крім того, В. Тарасова у своїй праці також виділяє етнофобізми (ономастичні одиниці, що є принизливими

позначеннями тих чи інших етнічних груп): *ватник, вата* (росіяни та українці, які підтримують ідею "руського міра") [46].

Крім того, через російсько-українську війну виникло чимало неологізмів у словнику. До міжнародного сленгового словника Urban Dictionary було внесено низку неологізмів, таких як *bledina* – означає *летить ракета*, *rascism* – *рашизм*, *russia has been ukrained* – *заукраїнити*, *chornobaites* – *чорнобаїти*, тощо. У ЗМІ часто використовують неологізми, зазвичай у побутовому мовленні, наприклад, *ruscism* – *рашизм*, *orc* – *орк*, які активно використовуються в США і Європі [66]. Згадаємо легендарну фразу "*Русский военный корабль, иди на х'й*", яку підхопило світове видання Reuter Guardian і популяризувало її англійську версію: *Russian warship, go fuck yourself!* [91].

Таким чином, на основі огляду наукових джерел, ми дійшли висновку, що військовий термін використовується в контексті військової справи, науки та техніки, тоді як військова термінологія охоплює набір спеціальних термінів, які використовуються у військовій справі. Військовий термін зазвичай однозначний, але може бути й багатозначним. Військовий вираз переважно вживається в контексті військової справи й відображає сучасні військові реалії в певній країні чи у світі загалом. Поява нової субстандартної військової лексики та розробка нової зброї мають важливе значення для перекладача, який займається перекладом військової тематики.

1.2 Військовий переклад та його специфіка

Військовий переклад охоплює процес перетворення інформації з мови однієї або декількох країн на мову, зрозумілу у військових операціях: переклад документів, що стосуються оборони, таких як розпорядження про підготовку до бойових дій, інструкції з техніки безпеки, технічні документи, зведення звітів та ін. Крім того, військовий переклад наразі широко використовується у ЗМІ для передачі світу інформації про російсько-українську війну і також охоплює усні переклади під час зустрічей, перемовин, конференцій та інших подій, що стосуються військової діяльності. У попередньому підрозділі ми розглядали

значення військового терміна, на основі чого ми зазначаємо, що важливою характеристикою військового перекладу є точна передача інформації, оскільки неправильний переклад може призвести до серйозних наслідків для військових операцій та конфліктів.

Однак наразі військовий переклад все ще залишається недостатньо дослідженим. Фундаментальні розробки у цій галузі переважно були зроблені за часів радянського союзу. Вчена О. М. Нікіфорова зазначає, що наукова школа військового перекладу в Україні ще не достатньо сформована, хоча є постійні емпіричні матеріали та певні теоретичні обґрунтування, однак перекладацька діяльність відбувається не у всіх мовних парах [32, с.115].

Найвидатнішим науковцем в Україні, який займається дослідженням військового перекладу є професор та кандидат філологічних наук В.В. Балабін. В одному зі своїх наукових досліджень автор, аналізуючи різні дефініції військового перекладу, дає йому два визначення, згорнуте і розгорнуте: "Військовий переклад – спеціальний вид мовного посередництва, що здійснюється в збройних силах з метою реалізації завдань лінгвістичного забезпечення військ" і "Військовий переклад – спеціальний вид міжкультурної двосторонньої й двомовної комунікації, що має своїм об'єктом тексти військової тематики і здійснюється в звичайних та екстремальних умовах військової служби в військово-політичній, військово-технічній і військово-спеціальних сферах діяльності збройних сил за мовним посередництвом військового перекладача" [3, с.12].

За допомогою цих двох визначень ми розуміємо, що автор не просто зазначив, що військовий переклад є спеціальним перекладом. Натомість, В. В. Балабін надав детальне визначення військового перекладу, який є спеціальним видом міжкультурної, двомовної комунікації та зосереджується на передачі інформації, пов'язаної з військовою діяльністю.

За визначенням М.О. Зайцевої, військовий переклад є одним з видів спеціалізованого перекладу, що має виразно виражену комунікативну функцію.

За думкою вченої, особливою рисою військового перекладу є використання термінології та беземоційне і точне викладання інформації. [14, с.97].

Важливим для військового перекладу є його специфіка. Вчений Л.А. Волік вважає, що практика військового перекладу немислима без глибокого знання теорії та осмислення всієї складності процесу перекладу. Перекладач повинен володіти перекладацькими методиками [8, с.38-39].

Про важливість знання теорії перекладу наголошує у своїй праці і В.В. Балабін. Хоча він у своїй роботі вказує на те, що більшість спеціальних категорій та концептуальних понять теорії військового перекладу залишаються невизначеними з термінологічної точки зору [3].

Варто взяти до уваги думку науковців В.Б. Коновалової та Н.В. Лутай, які стверджують, що військовий переклад потребує високої точності передачі інформації. Згідно з науковими дослідженнями, значно важливішим є не лише адекватність передачі змісту, але й точність в передачі деталей, їхня послідовність та структура [19, с.274].

Згідно з працею Д. В. Василенка, під час перекладу військових термінів необхідно систематично враховувати специфіку військової лексики: докладно визначати сферу застосування терміна, що вимагає здійснення пошуку його еквівалентної відповідності в контексті знань про військові справи та мовну термінологію, на яку здійснюється переклад. [7].

На основі огляду наукових досліджень можна зробити висновок, що рівень військового перекладу повинен бути підвищений до належного рівня, особливо в умовах війни. Перед перекладачами, як ніколи, постає низка викликів, а саме: точний переклад відповідної військової термінології.

У своїй статті "Деякі аспекти перекладу військових текстів з англійської мови на українську" автори Є. Левін і С. Карлюк зазначають, що військовий переклад – вузькоспеціальний і його можуть перекладати виключно професіонали у сфері військової справи. Крім того, кваліфікований перекладач має добре орієнтуватися у темах політики, економіки, дипломатії та світової безпеки. Перекладаючи з англійської мови на українську, важливо бути

обізнаним із новітніми досягненнями у сфері військової зброї, штабною термінологією, військовою культурою, назвами чинів та рангів і розуміти військовий сленг [23, с.130].

С.Я. Янчук, український дослідник військового перекладу, виокремлює такі ознаки військового перекладу:

- основа лінгвістичного забезпечення військ;
- професіоналізм;
- залежність від військово-термінологічної, лексикографічної, науково-дослідницької роботи, військово-спеціальної мовної підготовки, лінгводидактики;
- стресові умови діяльності суб'єкта військового перекладача [51, с.11].

Як можна зрозуміти з вищезазначеного, військовий переклад не зводиться лише до майстерності перекладу з англійської мови, але й вимагає глибокого розуміння військової термінології та знання військових питань перекладачем. У праці Л.А. Воліка також було зазначено, що перекладачі, які займаються перекладом військових документів, мають орієнтуватися на їх практичне застосування військовослужбовцями та співробітниками силових структур [8].

Автор також наводить вимоги для військового перекладача:

1. Бути чітким, ясным, там, де це потрібно – коротким, містити правильну військову і військово-технічну термінологію.
2. Не допускати двоякого тлумачення, бути пристосованим для практичного використання положень та ідей, які описані в документі.
3. Сленг, фразеологічні звороти допускаються тільки у виняткових випадках, коли без них неможливо обійтися. Для правильного і точного розуміння і перекладу військових текстів необхідні насамперед ґрунтовні знання у сфері організації, озброєння і способів бойового використання збройних сил країн, які розмовляють англійською мовою [8].

На основі проаналізованого наукового матеріалу варто наголосити на тому, що військовий переклад є досить складною та відповідальною задачею, яка потребує детального вивчення та розуміння військової термінології та практики

використання військової документації. До того ж, військовий переклад повинен бути лаконічним, точним, прагматичним та достовірним, оскільки неправильно зрозуміла або передана інформація може мати серйозні наслідки для безпеки нації та військової діяльності. Тому військовий переклад вимагає високого рівня професійної компетентності, знання мов та військової термінології, а також практичного досвіду військової роботи. З огляду на сучасні виклики та події, розуміння важливості військового перекладу є досить актуальним та важливим для забезпечення ефективної військової діяльності та національної безпеки.

1.3. Стратегії і тактики перекладу військової термінології у публіцистичних текстах

У сучасних умовах військова термінологія має високий рівень використання в засобах масової інформації, таких як The New York Times, BBC News, CNN, The Guardian, які систематично висвітлюють події в Україні. Інформаційна війна може розглядатися як друга платформа ведення війни, оскільки російська інформаційна війна ставить під сумнів правдивість подій в Україні. Публіцистичний стиль ЗМІ, як відомо, активно впливає на читачів та формує їхні думки, а військові перекладачі, зокрема під час російсько-української війни – це ще один військовий фронт, який допомагає правдиво передавати інформацію в суспільстві. Задля правильності, адекватності та точності перекладу військової термінології необхідно ретельно визначити відповідні стратегії і тактики перекладу.

У перекладознавстві стратегія – термін неоднозначний і може інтерпретуватися з іншими подібними відповідниками, такі як метод, прийом, процедура, зміна тощо. Це зазначають і науковці О.П. Матузкова, О.С. Гринько, Н.О. Горбатюк: "Стратегії перекладу – це доволі розповсюджене поняття у перекладознавстві, однак не існує чіткого загальноприйнятого визначення цього терміну" [28, с.6]. У середині 1990-х років Л. Венуті, американський теоретик перекладу, сформулював дві основні стратегії перекладу: "*foreignisation*" та "

domestication" [54]. Більшість учених запозичили ці терміни і наразі вони є загальноновживаними, наприклад, відомі перекладознавці І. Корунець та Л. Коломієць використовують терміни "*форенізація*" та "*доместикація*". В українській мові також є адаптовані варіанти перекладу цих термінів "*одомашнення*" та "*очуження*"[21, 18].

Вчений С. Засекін у своїй праці зазначає, що без усвідомлення усталених опозицій "послівний" (word for word) та "смисловий" (sense to sense) переклад; "орієнтований на джерело" та орієнтований на рецепієнта" (source-vs. target-oriented) переклад; "формальна і динамічна еквівалентність"; "семантичний і комунікативний" переклад (semantic vs. communicative translation) і "очуження й одомашнення" було б важко опанувати перекладацькі стратегії [15].

Лінгвіст Н. С. Ольховська зазначає, що термін "стратегія" може існувати в декількох варіантах. Окрім терміну "стратегія перекладу" часто можна зустріти словосполучення такі, як "тактика перекладу", "перекладацька стратегія". Авторка навіть зазначає про "стратегію поведінки перекладача в процесі перекладу". Крім того, Н.С. Ольховська також наголошує, що стратегія перекладача передусім залежить від визначення мети й умов його виконання. Перекладач має чітко розуміти розуміти цільову аудиторію [33, с.111].

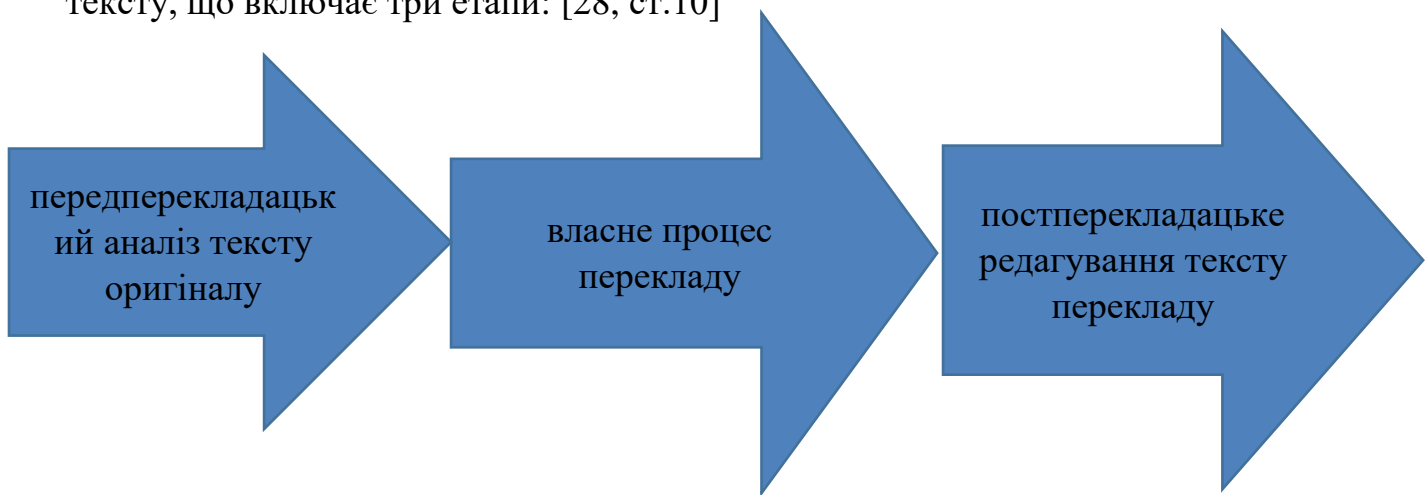
За визначенням Лоршера, перекладацька стратегія є підходом до вирішення проблем, які виникають під час перекладу окремого фрагменту тексту з однієї мови на іншу [57, с.273].

У свою чергу, досвідчена українська теоретик і практик у галузі перекладу Т.П. Андрієнко у своїй статті "Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність" наводить ще одну класифікацію перекладацьких стратегій:

- глобальна стратегія
- локальна стратегія [1].

Авторка зазначає, що глобальна стратегія включає наявні у перекладача уявлення про загальні закономірності – принципи перекладу, а також літературні та перекладацькі традиції. В той час як локальні стратегії фокусуються на окремих фрагментах перекладу тексту [1, с.14-15].

Дослідники О.П. Матузкова, О.С. Гринько, Н.О. Горбатюк зробили висновок, що перекладач виробляє свою власну стратегію і визначають перекладацьку стратегію як порядок та суть дій при перекладі конкретного тексту, що включає три етапи: [28, ст.10]

Під час практичного аналізу прикладів, ми враховуватимемо класифікацію О. П. Матузкової, О. С. Гринько, Н.О. Горбатюк, оскільки ми вважаємо, що модель: передперекладацький аналіз тексту, процес перекладу та постперекладацьке редагування тексту перекладу найбільше підходять для аналізу перекладу військових термінів. Передперекладацький аналіз тексту дозволяє проаналізувати ймовірні виклики, наприклад, переклад зброї, рангу, метафоричність. Потім відбувається процес перекладу, а от постперекладацьке редагування, на нашу думку, - одне з ключових елементів успішного перекладу, оскільки під час власне процесу перекладу перекладач може припуститися помилок.

Ще однією важливою складовою адекватного перекладу є визначення перекладацьких тактик. Як ми знаємо, тактика – це конкретні дії спрямовані на реалізацію стратегій. З цього випливає, що перекладацьку тактику можна трактувати як конкретні дії для виконання стратегій і досягнення адекватності перекладу. Хоча наразі перекладацька тактика не є усталеним терміном і серед лінгвістів немає однозначного визначення цього терміну. Проте, більшість дослідників і перекладачів вирізняють наступні тактики перекладу у публіцистичних текстах: використання трансформацій, адаптація до культурних особливостей, пояснення в контексті, застосування простої мови.

Як зазначає Т.П. Андрієнко, "створення концептуального образу цільового тексту, планування аудиторії, вибір стратегії і тактики перекладу недоступні для спостереження, оскільки являють собою саме ту стадію перекладу, яка відбувається у свідомості перекладача" [1, с.15].

Однак В. В. Балабін у військовому співвідношенні зазначає, що стратегія – це всеосяжний план по знищенню ворога, а тактика - методи, які потрібні для знищення ворога [4, с.25]. Застосуємо це визначення в контексті перекладу: стратегія – це не тільки план перекладу тексту, аналіз його ймовірних викликів, а й вибір доцільної перекладацької трансформації. Тактики – перекладацькі підходи для відтворення військової термінології. Таким чином, стратегії і тактики допомагають прийняти найкраще перекладацьке рішення і передати точно зміст за допомогою використання перекладацьких прийомів та трансформацій.

У загальному розумінні та за визначенням, поданим у "Словнику української мови» трансформація це – "зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей" [60]. Яков Рецкер, класик науки про переклад та перекладознавство, називає трансформацію "прийомом логічного мислення, за допомогою якого ми розкриваємо значення слова іноземної мови у контексті та знаходимо його відповідність у мові перекладу, що не збігається із словниковим" [40, с. 216].

За визначенням, поданим в іноземному онлайн-словнику Your Dictionary, трансформація у лінгвістичному контексті це – "the process of changing, by the application of certain syntactic rules, an abstract underlying structure into a surface structure" [64]. Тобто, це процес зміни, який базується на перетворенні структурної організації тексту і відштовхується від основних синтаксичних правил тієї чи іншої мови.

Учений С. Є. Максимов до перекладацьких трансформацій відносить лексичні та семантичні (генералізація, диференціація, конкретизація, смисловий розвиток, антонімічний переклад, компенсація та повна перестановка сегментів

тексту), а також граматичні трансформації (переміщення, тобто зміна порядку слів та словосполучень, граматичні заміни, додавання та пропуски) [26].

За думкою Корунця І., основні та незначні зміни в структурній формі мовних одиниць, що відбуваються з метою досягнення точності в перекладі, називаються перекладацькими трансформаціями [20, с. 53].

В оригіналі – *translator's transformations*. Вважаємо, що саме в оригінальному визначенні розкривається широкий сенс даного поняття, адже перекладацька трансформація не несе в собі такого сенсу, як трансформація, здійснена перекладачем. Адже в першому випадку ми маємо справу із сталими трансформаціями, які вже стали звичними, а в другому – мова йде саме про особистий вибір перекладача. Коли під час перекладу унеможлиблюється передача інформації з вихідної мови і причиною цього стає брак ресурсів мови, на яку здійснюється переклад, а перекладач має зберегти стиль перекладу. Доцільно відмітити, що саме перекладач вирішує цю проблему по-своєму. Основне завдання перекладача – створення адекватного перекладу, який відтворює як зміст, так і форму оригіналу засобами іншої мови. [6, с. 17].

При перекладі лексичних конструкцій також можуть застосовуватися різноманітні перекладацькі трансформації. Перекладознавець І. В. Корунець вказує, що перекладацькі трансформації – це перекладацькі перетворення, які допомагають здійснити перехід від одиниць мови оригіналу до одиниць мови перекладу та забезпечити адекватність перекладу [20, с. 210]. До лексичних перекладацьких трансформацій належать додавання (розширення), перестановка (або переміщення), генералізація, конкретизація, логічна синонімія, модуляція.

Перекладач може час від часу робити дуже сміливі кроки, використовуючи ті чи інші трансформації. Однією з таких трансформацій можна вважати вилучення. За Карабаном, вилучення – виправдане з точки зору адекватності перекладу, в першу чергу, мови перекладу, усунення в тексті перекладу тих плеонастичних або тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного змісту тексту [16, с. 311–312]. Дана трансформація є актуальною за умови незмінного значення, відображеного у

першоджерелі, навіть при його максимальному вилученні із контексту речення чи загального тексту.

Розглянемо погляди науковців щодо класифікації перекладацьких тактик. Відомий французько-канадський лінгвіст Жан-Поль Віне виділяє такі тактики перекладу термінів:

- запозичення,
- калька,
- буквальный переклад,

Якщо такі прийоми не підходять, тоді автор пропонує:

- модуляцію,
- транспозицію,
- еквівалент,
- адаптацію [60].

Ще одна класифікація стратегій і тактик, що заслуговує на увагу та розгляд, - класифікація за Л. М. Черноватим. Відомий український учений-лінгвіст виділяє такі стратегії: калькування і трансформації. Калькування здійснюється на фонемно-графемному рівні (транскрибування, транслітерування, змішане транскодування і адаптивне транскодування), морфемному рівні, на рівні словосполучень, на рівні речень. Л.М.Черноватий виділяє трансформації за зміною значення (смісловий розвиток, контекстуальна заміна: конкретизація і генералізація) і зміною форми (додавання, вилучення, перестановка слів, перефразування, розбивання складних речень на два або більше простих) [50, с.8-9].

У практичній частині нашого дослідження ми будемо спиратись на класифікацію Л. М. Черноватого та Жана-Поля Віне, оскільки аналізуємо військову термінологію, яка стосується переважно галузевого перекладу. Порівняно з іншими класифікаціями вчених, на кшталт, Л.Венуті, який виділив стратегії форенізації та доместикації, що притаманні переважно для художнього перекладу. Ми погоджуємося з класифікацією Л. М. Черноватого та Ж.-П. Віне,

тому що, на наш погляд, їх класифікації є найбільш вдалими для аналізу стратегій і тактик військового перекладу.

Отже, під час перекладу військової термінології важливо, щоб перекладач розробив певний план дій і дотримувався вищезазначених стратегій і тактик, особливо серед них виділимо детальне ознайомлення з оригіналом тексту, його змістом, аналізом проблемних термінів, оскільки публіцистичні тексти часто мають субстандартну термінологію (військові жаргонізми, сленгізми, скорочення, ранги, тощо), що може викликати труднощі при перекладі.

1.4 Адекватність перекладу військової термінології у публіцистичному стилі.

Поняття адекватність позначає "вірне відтворення об'єктивних зв'язків та відносин дійсності". У перекладі дійсність - це оригінальний текст як система зв'язків та відносин між складовими його елементами. Завдання полягає в тому, щоб правильно відтворити цю систему зв'язків та відносин засобами мови [42, с. 123]. Акцент робиться на об'єктивне відтворення дійсності. У перекладі цього досить складно досягти через різне розуміння та сприйняття тексту. Адекватність – це "характеристика не ступеня відповідності тексту перекладу оригіналу, а ступеня його відповідності очікуванням учасників комунікації". Варто зазначити, що учасники комунікації вважають, що адекватність досягнута, якщо комунікація є успішною та всі завдання комунікації вирішені [38, с. 67].

Адекватним перекладом називається переклад, що відтворює та забезпечує прагматичні задачі перекладу на максимальному рівні для досягнення мети перекладу на рівні еквівалентності, дотримуючись жанрово-стилістичних норм до текстів економічного типу і відповідаючи конвенційній нормі перекладу [53, с. 162].

Оптимальний переклад військових матеріалів передбачає не лише точне відтворення змісту, але й уважне врахування структурної форми, послідовності розташування частин, порядку викладу і інших факторів, які, можливо, можуть

здатися незначними або формальними, але мають велике значення для військових експертів. [95].

Однією з важливих проблем досягнення адекватності перекладу є передача стилю оригіналу. Стилiстичний аспект перекладу полягає в правильному підборі лексико-граматичних засобів відповідно до загальної функціонально - комунікативної спрямованості оригіналу і з урахуванням існуючих літературних норм мови, якою робиться переклад.

Більшість теоретиків та практиків перекладу як матеріал для дослідження обирають газетний текст, тексти публіцистичного дискурсу є доступними для широких мас. "ЗМІ – книга подій, сховище інформації, що допомагає проаналізувати освіту та оцінку суспільної та культурної ідентичності" [39, с. 365].

Багато вчених [38; 43] зазначають, що в англomовному перекладознавстві вивченню перекладу публіцистичного тексту до цього часу приділялося мало уваги. Науковиця А. В. Сітко пояснює це тим, що публіцистичний текст створюється для певної аудиторії, і основна увага була спрямована на вивчення взаємовідносин з аудиторією за допомогою аналізу класової приналежності, гендерних, політичних та інших факторів, а не те, що відбувається, коли інформація однією мовою передається іншою мовою [42, с. 122].

ЗМІ відіграють важливу роль у поширенні інформації про соціально-політичні події, у врегулюванні відносин між політиками та громадськістю. У цьому контексті переклад набуває особливої значущості, оскільки використовується як інструмент для здійснення політичної діяльності. Переклади в такому разі стають політизованими і є частиною та базою для створення новин.

В українському та зарубіжному перекладознавстві існують різні підходи до опису принципів класифікації перекладів [5, с.45], однак досі не існує єдиної думки серед вчених щодо виділення перекладу публіцистичного тексту (ППТ) або як називати і визначати переклад всіх видів текстів, що використовуються в

суспільно-політичному контексті, зокрема політичні, публіцистичні та інші тексти.

Відповідно до класифікації перекладу О.Волченко, "переклад суспільно-політичних текстів, відноситься до перекладів, що виділяються за ознакою жанрово-стилістичної характеристики матеріалу, що перекладається і жанрової приналежності" [9, с. 89].

Учений-мовознавець О.Гуржій вважає, що основна функція суспільно-політичного тексту – інформативна, його слід відносити до прагматичних текстів, а якщо естетична – то до літературно-художніх текстів [12].

На цій підставі О. Гуржій пропонує вважати публіцистичний текст "не самостійним типом тексту, а, в кращому разі, проміжною формою, що є наслідком взаємопоєднання різних видів текстів, що зустрічаються" [12, с. 68].

У такому випадку виникає питання, яким типом тексту вважати публіцистичний текст, якщо він одночасно виконує естетичну функцію, функцію впливу, а інформативна функція реалізується за допомогою художніх засобів мови, що використовуються для опису політичних і суспільних подій.

Український перекладач І.Корунець стверджує, що "спеціальний переклад акумулює різні види перекладу, серед яких на перше місце виступають публіцистичний, військовий та технічний" [21, с.58].

Публіцистичний текст виконує дві функції: ознайомлювальну та стимулюючу. Мета ознайомлювальної функції полягає в тому, щоб конкретно та об'єктивно поінформувати читача про актуальні проблеми. Стимулююча функція проявляється в тому, що публіцистичний текст надає певний вплив на читача з метою формування певного ставлення до суспільно-політичної статті, погляду на подію, що описується, позитивної або негативної оцінки дійсності.

Стаття на суспільно-політичну тематику – це інформація, "соціальний і ідеологічний продукт, так як більша частина наших знань про соціальні та політичні явища отримана з новин, які ми бачимо і читаємо щодня"[10, с.47]. Переклад суспільно-політичного тексту може виконувати політичну функцію (встановлення рекомендацій, правил міжнародної поведінки на політичній арені,

індивідуальне відображення політичних подій) [56], функцію заклику (зазвичай основна функція політичних текстів у ЗМІ).

У публіцистичних текстах військовий термін має номінативну та дефінітивну функцію. Саме військові терміни допомагають відобразити військову ситуацію у контексті. До таких військових термінів відносяться терміни, що належать до тактики, стратегії, способів ведення війни, підготовки до війни, пов'язані з озброєнням, технічним оснащенням армії, які представляють дипломатичну та організаційну сферу застосування. Вони мають лише смислове навантаження, і читач неспроможний суб'єктивно зрозуміти значення цих термінів.

Таким чином, читач співвідноситься з реальною дійсністю. Проте значення цього слова зрозуміло, і воно не вимагає спеціальних знань. Комунікативна функція військового терміна є основною або базовою функцією в публіцистичному тексті. Оскільки для передачі інформації військовий термін має спеціальне значення. Військовий термін набуває нової функції в публіцистиці – прагматичну. Ця функція не є типовою для терміна, оскільки він в основному використовується у формальному стилі, наприклад, у бойових документах, статутах, де основна функція дефінітивна.

Публіцистичні тексти мають вплив на читача. Емоційний вплив допомагає створювати реальну картину та залучати читача до того, що відбувається. Ця функція суперечить одній з ознак військового терміна – відсутність емоційності. Крім того, військовий термін вже не обмежується сферою вживання. Оскільки термін вживається у публіцистиці, він пов'язаний із суспільно-соціальною сферою.

Іноді функції суспільно-політичного тексту вихідної мови та мови перекладу можуть не співпадати. Наприклад, якщо в ЗМІ публікують документ, який переконує читачів у правоті політичних рішень у мові оригіналу, то в мові перекладу, можливо, головною функцією буде не переконання, а інформування [56]. Зміна функції суспільно-політичного тексту під час передачі з однієї мови іншою визначають вибір перекладацьких стратегій. Врахування

культурологічних відмінностей і пізнавальних здібностей представників різних культур під час перекладу допоможе досягти адекватного перекладу суспільно-політичного тексту, зберегти його функціональну спрямованість.

Дослідження А.Такім показало, що основна увага при перекладі інформації сфокусована на передачі повідомлення, призначеного для задоволення потреб цільової аудиторії [56].

Автор дослідження також зазначає, що відбувалося з текстом у кожному вивченому випадку:

- текст було переписано для нової аудиторії;
- змінено порядок проходження абзаців;
- додано нову інформацію, яка була контекстуалізована;
- абзаци, які не несуть смислового навантаження, були опущені, а інформація адаптована для аудиторії.

Всі ці зміни є частиною звичайних дій при перекладі статей новин [58].

При перекладі матеріалу надають нову форму, щоб текст відповідав очікуванням аудиторії з точки зору стилістичних норм, а також враховував культурні стереотипи [59, с.62].

На наш погляд, такі зміни не характерні при перекладі спеціальних текстів, де потрібна точна передача інформації із збереженням структури тексту та застосування певного термінологічного апарату. У суспільно-політичному тексті навмисно створюється стилістичний ефект, надається оціночність лексичним одиницям, а "нейтральність перекладача під час перекладу політичних текстів", на думку П. Ньюмарка, - "це лише міф" [55].

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що переклад публіцистичного тексту займає проміжне положення між спеціальним і художнім перекладом, оскільки має спільні риси як того, так і іншого перекладу. Тут необхідно вказати на гібридизацію (hybridisation) суспільно-політичного тексту, який може містити кілька різних текстів.

Теоретично та практиці перекладу існують термінологічні дискусії з питань вибору універсального терміна для позначення перекладацьких стратегій.

Перекладацька стратегія – потенційно усвідомлена процедура вирішення проблем, з якими стикається перекладач під час перекладу тексту чи його фрагмента [48, С.44]. У науковій літературі використовують такі лексичні одиниці визначення дій перекладача у вирішенні перекладацьких проблем: прийоми, методи, трансформації, стратегії, способи, "plans", "methods", "procedures", "behaviors", "shifts", "techniques", "operations", "actions" [48, С.42].

Зазвичай для досягнення адекватності у перекладі, перекладачі використовують еквіваленти, словникові та контекстуальні відповідності, перекладацькі трансформації. Друга та третя групи закономірних відповідностей викликають проблеми під час перекладу.

Для вирішення проблем, пов'язаних з розумінням інформації на іноземній мові та відтворенням тексту мовою перекладу, слід використовувати такі стратегії: застосування паралельних текстів, термінологічних словників, довідкових матеріалів з тематики перекладу, консультація з фахівцем, застосування перекладацьких стратегій та лексичних, граматичних, лексико-граматичних трансформацій, пошук необхідної інформації в Інтернеті.

Для передачі особливостей публіцистичного стилю та досягнення адекватності найбільш актуальним буде використання адаптації. Таким чином, перекладацькі прийоми будуть застосовуватись у рамках адаптації. Слід зазначити, що перекладацькі трансформації є самостійним и прийомами, але стосовно адаптації виконують особливі функції.

Якщо в мові перекладу відсутнє яєсь поняття, згадане в оригінальному тексті, або воно є незвичним для його носіїв, то в рамках адаптації відбувається зміна відношення роду та виду поняття у мові перекладу. У такому разі використовується прийом конкретизація. Якщо яєсь явище рідко зустрічається в українській мові або використовується у вузькому значенні, то необхідно його адаптувати та вдатися до генералізації. Для уточнення та роз'яснення будь-якого поняття використовується експлікація. Оскільки основне завдання публіцистичних текстів полягає у повідомленні певних відомостей з певних позицій, необхідно точно повідомити про якісь факти.

Отже, військові терміни тісно пов'язані з суспільно-політичною сферою. У публіцистиці військовий термін набуває прагматичної функції. Для досягнення адекватності перекладу військових термінів у публіцистичних текстах, перекладач повинен застосовувати перекладацькі трансформації та прийоми. Слід пам'ятати, що успішний переклад військової термінології також включає культурний контекст та використання спеціальних термінів.

Висновки до Розділу 1

1. "Військовий термін" застосовується в галузі військової справи, науки та техніки, тоді як "військова термінологія" охоплює спеціальний набір термінів, що використовуються військовими. "Військовий термін" часто має одне значення, але може бути й багатозначним. Використання "військового терміна" зазвичай обмежується військовою справою та відображає сучасні військові реалії в певній країні або в світі загалом. Для перекладача, який займається перекладом військових документів, важливо враховувати появу нової військової лексики та розробку нової зброї.

2. Переклад військової термінології – складна та відповідальна задача, яка вимагає глибокого розуміння військової термінології та практики її використання. Науковці підкреслюють, що військовий переклад має бути коротким, точним, прагматичним та надійним, оскільки неправильно зрозуміла або передана інформація може мати серйозні наслідки для національної безпеки та військових операцій. Тому для виконання цієї задачі потрібна висока професійна компетентність, знання мов та військової термінології, а також практичний досвід військової роботи. Зважаючи на сучасні виклики та події, розуміння важливості військового перекладу є дуже актуальним та важливим для забезпечення ефективної військової діяльності та національної безпеки.

3. Стратегія і тактика не мають загальноприйнятого визначення. Більшість науковців схиляються до використання основних стратегій перекладу, таких як "форенізація" та "одомашнення". Проте ми приходимо до висновку, що перекладачі створюють власну стратегію та тактику, визначаючи стратегію як план, а тактику як реалізацію цього плану. Найпоширенішою моделлю, яку рекомендують використовувати вчені, є попередній аналіз тексту оригіналу, власне переклад і постперекладацьке редагування тексту. Крім того, ми вважаємо, що класифікації Л. М.Черноватого та Ж.-П. Віне є найбільш вдалим вибором для нашого дослідження, оскільки вони дозволяють нам систематизувати та вивчити різні підходи до перекладу військової термінології. Ці класифікації надають нам підґрунтя для аналізу і порівняння різних стратегій

та тактик, використовуваних у військовому перекладі, що може бути корисним для подальшого дослідження та вдосконалення процесу перекладу у військовій галузі.

4. Військові терміни мають тісний зв'язок з суспільно-політичною сферою, а військова термінологія в публіцистиці виконує прагматичні функції. Для досягнення адекватності перекладу військових термінів у публіцистичних текстах, перекладач повинен використовувати різноманітні перекладацькі трансформації та прийоми. Успішний переклад військової термінології передбачає використання культурного контексту та спеціалізованої лексики.

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (на основі новинного сайту BBC)

Процес перекладу – кропітка та творча справа. Переклад відіграє важливу роль у комунікації, тож перекладач повинен мати цілісне уявлення про текст і вміти адекватно оцінювати й аналізувати його зміст. Задля адекватного та успішного перекладу, перекладачеві потрібно застосовувати перекладацькі стратегії і тактики. Трансформація – це основа більшості прийомів перекладу. Сьогодні існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій, запропонованих різними авторами. Але, як ми вже зазначали у попередньому розділі, розглянемо перекладацькі стратегії і тактики за класифікаціями відомого українського вченого-лінгвіста Л. М. Черноватого та французько-канадського лінгвіста Ж.-П. Віне.

2.1 Стратегії перекладу військової термінології

Перекладацька стратегія – це план або підхід, який перекладач використовує для досягнення мети перекладу. Вона визначається на основі різних факторів, таких як тип тексту, мовна пара, цільова аудиторія, контекст, тощо. Перекладацька стратегія визначає, як перекладач буде використовувати свої знання, досвід і ресурси для передачі інформації з оригінальної мови в цільову мову. У теоретичному розділі ми визначили, що перекладацькі стратегії – це перекладацькі трансформації.

Перекладацькі трансформації – важливий інструмент для перекладачів. Перекладачі використовують трансформації для забезпечення відповідності тексту у цільовій культурі та мові, зокрема для адаптації культурних виразів, прикладів, метафор, ідіом і граматичних особливостей, щоб переклад був зрозумілим та прийнятним. Крім того, трансформації можуть слугувати для вирішення проблем, які виникають під час перекладу, таких як відсутність еквівалентного терміну або виразу у цільовій мові. Перекладачі можуть застосовувати трансформації, щоб знайти найкращий спосіб передати ідею або

концепцію у перекладі. Зауважимо, якщо тактик перекладу недостатньо для адекватного перекладу, перекладачеві варто застосувати перекладацькі стратегії.

У цьому розділі ми проаналізуємо перекладацькі стратегії перекладу військової термінології за класифікацією Л. М. Черноватого, який виділяє трансформації, що стосуються зміни форми та зміни значення. Спершу розглянемо трансформації, що стосуються зміни форми: *додавання, вилучення, перестановка слів, перефразування і розбивання складних речень*[50].

Однією з найбільш поширених стратегій перекладу військової термінології під час аналізу новинних статей ВВС є **перестановка слів**. Така перекладацька трансформація застосовується для зміни порядку слів в тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу задля кращого сприйняття інформації:

*Experts estimate around 1,500 Russian warheads are currently "deployed", meaning sited at **missile and bomber bases** or on submarines at sea (Putin threats: How many nuclear weapons does Russia have? - BBC News) – За оцінками експертів, зараз "розгорнуто" близько 1500 російських боеголовок, тобто на **базах ракет і бомбардувальників** або на підводних човнах у морі (<https://www.bbc.com/ukrainian/news-60576523>).*

У цьому реченні перекладач застосовує стратегію перестановки слова: *missile and bomber bases*, що у перекладі означає *бази ракет і бомбардувальників*. Структурна зміна порядку слів відбувається у межах словосполучення *missile and bomber bases*. Перекладач вдало застосовує трансформацію перестановки слова, оскільки буквальний переклад у такому випадку не був би адекватним.

*The bomb that killed up to 146,000 people in Hiroshima, Japan, during **World War Two**, was 15 kilotons. (Putin threats: How many nuclear weapons does Russia have? - BBC News) – Бомба, яка забрала життя до 146 000 людей у Хіросімі під час **Другої світової війни**, була на 15 кілотонн. (<https://www.bbc.com/ukrainian/news-60576523>).*

У цьому прикладі ми звертаємо увагу на переклад терміна *World War Two*, який перекладено за допомогою стратегії перестановки слова, оскільки вибір тактики буквального перекладу був би невдалим: *світова війна два*.

Крім того, стратегія перестановки слів може відбуватися на рівні усього речення:

"A launch has been detected ("Наш головний ворог - Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна) – **"Виявлено пуск"** (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News).

Речення *a launch has been detected* – виявлено пуск було перекладено шляхом перестановки слів. Варто зауважити, що перекладач не вдався до тактики буквального перекладу: *пуск виявлено*. Хоча обидва варіанти є прийнятними.

It is clear, however, that these jets will not be delivered in time for Ukraine's expected counter-offensive. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News) – Однак зрозуміло, що **до початку очікуваного контрнаступу України цих винищувачів не буде**. ("Наш головний ворог - Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

У цьому прикладі перекладач застосував стратегію перестановки слів для кращого сприйняття інформації: *these jets will not be delivered in time for Ukraine's expected counter-offensive* – до початку очікуваного контрнаступу України цих винищувачів не буде. Окрім стратегії перестановки слів, перекладач також застосував у цьому реченні стратегію конверсії: слово *deliver* було випущено. Однак, вибір такої стратегії не спотворює зміст і переклад є зрозумілим та адекватним.

Senior US military officials were previously sceptical about the ability of Western-supplied fighter jets to dramatically alter the conflict - there are lots of air defence systems on the ground, and Russia's large air force has struggled to gain air superiority. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News) – Високопоставлені військові чиновники США, які раніше спілкувалися з BBC, сумнівалися, чи **винищувачі, надані Заходом**, зможуть різко змінити хід війни, оскільки **великі ВПС Росії** намагаються з усіх сил отримати перевагу в повітрі, а наземні системи ППО мають високу щільність. ("Наш головний ворог - Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

У цьому реченні задля кращого сприйняття інформації перекладач застосовує стратегію перестановки слів: *Western-supplied fighter jets – винищувачі, надані Заходом; Russia's large air force – великі ВПС Росії; air defence systems on the ground – наземні системи ППО мають високу щільність*. Крім цього, перекладач також застосовує стратегію додавання інформації: *air defence systems on the ground – наземні системи ППО мають високу щільність*.

The order of the Ukrainian ground team is clear - a Russian Su-35 fighter jet has fired a missile at Silk's aircraft. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News) – Наказ української наземної групи зрозумілий - російський винищувач Су-35 завдав ракетного удару по літаку "Сілка".(Наш головний ворог - Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна)

У цьому прикладі перекладач вдало застосовує стратегію перестановки слів, адже, наприклад, тактика буквального перекладу звучала б неприродньо в цільовій мові: *російський Су-35 винищувач*.

*The Russians are worried about the recently built Ukrainian **armour units**. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-5615184>) – "Росіяни стурбовані ещодавно створеними українськими **підрозділами бронетехніки** (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>)*

З метою полегшення сприйняття інформації перекладач застосовує тактику перестановки слів: *armour units – підрозділи бронетехніки*. Крім того, перекладач конкретизує термін *armour* і перекладає як *бронетехніка*. Зауважимо, що словникові визначення терміна *armour*: *броня, панцир, наряд* [].

Варто наголосити, що у процесі перекладу військової термінології велике значення має досягнення точності. Однак, у вихідній мові часто зустрічаються терміни та події, які є характерними для певної країни, а цільова аудиторія може бути мало ознайомлена з ними. У таких випадках перекладачеві доцільно використовувати стратегію **додавання** інформації.

Використання стратегії додавання сприяє збереженню точності перекладу і полегшує розуміння термінології цільовою аудиторією, що дозволяє досягти ефективного та зрозумілого перекладу військових термінів.

Розглянемо приклади:

According to US intelligence, Russia has about 2,000 tactical nuclear weapons. (Ukraine war: Could Russia use tactical nuclear weapons? - BBC News) – За даними американської розвідки, Росія має близько 2 000 одиниць тактичної ядерної зброї. (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63000929>).

Дослівно *Russia has about about 2,000 tactical nuclear weapons* – Росія має близько тактичної ядерної зброї. У цьому випадку перекладач додає слово *одиниць*, адже з дослівного перекладу читачу може бути незрозумілий зміст.

Ukraine has been retaking territory occupied by Russia, including in the four regions Russia illegally annexed recently. (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News) – Україна повертає собі території, окуповані Росією під час її вторгнення, що почалося 24 лютого, включно з чотирма регіонами, які Росія нещодавно незаконно анексувала. (Ризик застосування ядерної зброї найвищий з часів Карибської кризи - Байден - BBC News Україна)

У англійському варіанті *territory occupied by Russia*, однак в українському варіанті перекладач застосував стратегію додавання – *окуповані Росією під час її вторгнення, що почалося 24 лютого*. Застосування цієї стратегії покращує розуміння та точність відтворення подій, адже український перекладач у своєму перекладі також наголошує на російському вторгненні у 2022 році.

To end Russia's superiority in the air, Ukraine wants its Western partners to provide more modern jets like the US-made F-16. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News) – Щоб покласти край перевазі Росії у повітрі, Україна хоче, щоб її західні партнери надали їй сучасніші літаки, такі як американські багатоцільові винищувачі F-16. ("Наш головний ворог - Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

Перекладач доцільно використовує стратегію додавання інформації, оскільки у вихідному тексті є тільки *US-made F-16*. Однак, для цільової аудиторії термін *F-16* може бути не зрозумілий, тому перекладач вирішує додати інформацію для кращого сприйняття читачами інформації: *багатоцільові винищувачі F-16*.

It's highly likely that mines have also been hidden between Tokmak's three defence lines.(<https://www.bbc.com/news/world-europe-65615184>) – Цілком імовірно, що земля між трьома лініями оборони Токмака замінована.(<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>)

Для кращого розуміння змісту речення в українській версії перекладу було додано слово *земля*, крім того перекладач застосував трансформацію перестановки слів: *three defence lines – земля між трьома лініями оборони*.

National security adviser Jake Sullivan said President Joe Biden "informed his G7 counterparts" of the decision at the bloc's summit in Japan on Friday.(*F-16 fighter jets: Biden to let allies supply warplanes in major boost for Kyiv - BBC News*) – *Радник з національної безпеки США Джейк Салліван сказав, що президент Джо Байден "поінформував своїх колег із G7" про це рішення у п'ятницю на саміті, який зараз проходить в Японії. (США дозволять союзникам надати Україні F-16. Вважають, що прийшов новий етап війни - BBC News Україна)*

У цьому реченні перекладач додає інформацію з якої країни радник з національної безпеки: *national security adviser Jake Sullivan – радник з національної безпеки США Джейк Салліван*. Вибір такої стратегії сприяє більш точному сприйняттю інформації цільовою аудиторією.

Ще однією перекладацькою стратегією є трансформація *перекладу*, яка полягає в заміні або переформулюванні вихідного тексту, з метою передачі його суті або ідеї, яка буде більш зрозумілою, адаптованою або ефективною для цільової аудиторії або контексту. Така трансформація може включати зміну синтаксичної структури, словосполучень, лексики або стилю.

Розглянемо приклади:

F-16 fighter jets: Biden to let allies supply warplanes in major boost for Kyiv. (*F-16 fighter jets: Biden to let allies supply warplanes in major boost for Kyiv - BBC News*) – *США дозволять союзникам надати Україні F-16. Вважають, що прийшов новий етап війни.* (*США дозволять союзникам надати Україні F-16. Вважають, що прийшов новий етап війни - BBC News Україна*).

Варто зазначити, що у цьому прикладі перекладач не вдався до прийому буквального перекладу: *major boost for Kyiv* – *великий стимул для Києва*. Натомість, перекладач вирішує застосувати перекладацьку стратегію перефразування: *major boost for Kyiv* – *вважають, що прийшов новий етап війни*. Таким чином, перекладач більш точно робить акцент на подіях в Україні, а саме: надання винищувача F-16 є стимулом не тільки для Києва, а й загалом це може змінити хід війни. Крім того, варто також зазначити, що перекладач у цьому реченні застосував ще одну перекладацьку трансформацію – розбивання речення на два простих речення: *F-16 fighter jets: Biden to let allies supply warplanes in major boost for Kyiv* – *США дозволять союзникам надати Україні F-16. Вважають, що прийшов новий етап війни*.

Трансформація вилучення – це процес, в результаті якого видаляються частини тексту, щоб сконцентруватись на головних аспектах або зменшити обсяг інформації. Цей вид трансформації використовується для спрощення тексту, зосередження на ключових елементах або видалення зайвих деталей. Вилучення може включати видалення речень, фраз, слів або навіть окремих символів, що несуть меншу вагу або не є необхідними для передачі головного змісту. Це може бути корисним, коли необхідно зробити текст більш лаконічним, зрозумілим або зосередженим на конкретній темі чи ідеї.

Розглянемо приклад:

Countries can only resell or re-export American military hardware if the US approves it, so this decision clears the way for other nations to send their existing stocks of F-16s to Ukraine. (*F-16 fighter jets: Biden to let allies supply warplanes in major boost for Kyiv - BBC News*) – *США мають юридично схвалити **реекспорт обладнання**, придбаного союзниками, і цей крок розкриє шлях для інших країн*

відправляти свої наявні запаси F-16 в Україну. (США дозволять союзникам надати Україні F-16. Вважають, що прийшов новий етап війни - BBC News Україна).

У цьому реченні перекладач опустив слово *військовий*, оскільки з контексту речення вже зрозуміло про що йде мова: *re-export American military hardware* – *реекспорт обладнання*. Окрім цього, у тексті застосовано ще дві перекладацькі стратегії – трансформація додавання і перестановки слів: *countries can only resell or re-export American military hardware if the US approves it* – *США мають юридично схвалити реекспорт обладнання, придбаного союзниками*.

До трансформацій, які стосуються зміни значення належать: контекстуальна зміна, смисловий розвиток, конкретизація, генералізація, антонімічний та описовий переклад.

Трансформація контекстуальної зміни потрібна, коли відсутнє словникове значення слова. У такому разі перекладач обирає найкращий варіант слова виходячи з контексту та змісту:

*Mr. Zelensky has primarily been asking its allies for F-16s. First built in the 1970s, the jet can travel at twice the speed of sound and can **engage targets** in the air or on the ground. (F-16 fighter jets: Biden to let allies supply warplanes in major boost for Kyiv - BBC News) – Зеленський насамперед просив союзників про F-16. Вперше побудований у 1970-х роках, цей реактивний літак може летіти зі швидкістю, що вдвічі перевищує швидкість звуку, і може **вразити цілі** в повітрі або на землі. (США дозволять союзникам надати Україні F-16. Вважають, що прийшов новий етап війни - BBC News Україна).*

У цьому реченні було застосовано стратегію контекстуальної заміни: *engage targets* – *вразити цілі*. Слово *engage* не має словникового визначення *вразити*. Якщо перекладач не застосував би стратегію контекстуальної заміни, тоді переклад був би непрофесійним *залучати цілі*. Варто зазначити, що перекладач також застосовує стратегію конкретизації: *the jet can travel* – *цей реактивний літак може летіти*. *Travel* – широке значення (можна їздити, ходити плавати), а переклад *літати* звужує значення.

Ukraine has repeatedly **lobbied its Western allies** to provide jets to help in its fight against Russia. (*F-16 fighter jets: Biden to let allies supply warplanes in major boost for Kyiv - BBC News*) – Україна довгий час **просила західних союзників** надати їй літаки для допомоги у боротьбі з Росією. (*США дозволять союзникам надати Україні F-16. Вважають, що прийшов новий етап війни - BBC News Україна*).

Термін *lobby* означає "цілеспрямовано впливати на урядові рішення". Однак, перекладач нівелює таке визначення і контекстуально перекладає термін як *просити*. Такий вибір стратегії є прийнятним і не спотворює зміст речення. Проте, варто зазначити, що у оригіналі тексту мали на увазі, що *Україна довгий час впливала на урядові рішення західних союзників*.

Ще однією ілюстрацією контекстуальної заміни слугує такий приклад: *Jet pilots talk about the air war with Russia (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News)* – Як українські **пілоти ведуть повітряну війну з Росією**. ("Наш головний ворог - Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

В оригіналі тексту *pilots talk about the air war*, а в українському перекладі *пілоти ведуть повітряну війну*. Слово *talk* не має словникового відповідника *вести*. Буквальний переклад спричинив би змістовні порушення: *пілоти говорять про повітряну війну*. Отже, у цьому прикладі вибір стратегії контекстуальної заміни є вдалим рішенням.

Ще однією перекладацькою стратегією є трансформація **конкретизації**, коли заміняють лексичну одиницю вихідної мови з ширшим значенням на більш вузьку:

*Here **they** will be large and better concealed, slowing down Ukrainian attacks so that other combat elements, like artillery and infantry, can strike the attacking forces.*" (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65615184>) – "Тут **заміновані ділянки** можуть бути великими і краще прихованими, щоби сповільнити українські атаки, поки артилерія та піхота зможуть відбити атакувальні сили". (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>)

У англійському варіанті речення слово *they* вжито у широкому значенні. Крім того, для цільової аудиторії може бути незрозуміло про що йде мова, тому перекладач застосовує конкретизацію, замінюючи *they* на *заміновані ділянки*.

If Ukrainian forces attempt to use this road, Russia will likely target it with heavy artillery from behind their defences. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65615184>) – *Якщо українські війська спробують скористатися цією дорогою, Росія, ймовірно, обстрілюватиме її з важкої артилерії з ліній своєї оборони.* (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>)

Для перекладу словосполучення *Ukrainian forces* перекладач застосував не тільки тактику буквального перекладу, а й стратегію конкретизації: *українські війська*. Переклад *українські війська* має вужче значення, аніж *українські сили*.

Ще одним ілюстративним прикладом стратегії конкретизації є речення: *It also became a symbol of resistance to invasion when a hard-core of fighters held out for months as the city was besieged.* (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65615184>) – *Він також став символом опору вторгненню, коли захисники Маріуполя упродовж трьох місяців тримали оборону міста.* (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>)

Еквівалентом перекладу *fighters* є визначення *бійці*, однак в українському перекладі було вжито слово *захисники*. Ми погоджуємось з таким перекладом, оскільки, вважаємо, що визначення *бійці* має більш широке значення (*бійці на полі бою, бійці на рингу, вуличні бійці*) на відміну від перекладу *захисники*, яке більше конкретизує значення: *захисники – воїни, які захищають Маріуполь*. Варто зауважити, що у перекладі цього речення перекладач ще застосував перекладську стратегію антонімічного перекладу: *the city was besieged* – *захисники тримали оборону міста*.

Ще однією стратегією є перекладацька трансформація генералізації: перехід вузького значення слова і широке:

Firstly, there are "dragon's teeth" along the shore: pyramid-shaped blocks of concrete, designed to block the path of tanks and other military vehicles. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65615184>). – *Пляж укріплений насампе*

ред "зубами дракона". Це бетонні блоки у формі пірамід, які перекривають шлях танкам та іншій військовій техніці. (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>).

Термін *military vehicles* було перекладено як *військова техніка*, однак слово *vehicle* немає словникового відповідника *техніка*. Замість трансформації конкретизації перекладу, яка, на нашу думку, не була б вдалою: *військова машина, військовий транспорт*, перекладач обирає генералізований варіант перекладу.

Таким чином, проаналізувавши перекладацькі стратегії на основі статей новинного сайту BBC, ми можемо зробити висновок, що найбільш поширені перекладацькими стратегіями є такі трансформації: перестановка слів та додавання інформації. Також під час аналізу ілюстративного матеріалу були виявлені випадки перефразування, незначне вилучення інформації, розбивання речень на прості, контекстуальна заміна, конкретизація, генералізація та антонімічний переклад.

2.2. Тактики перекладу військової термінології

Перекладацькі тактики – це прийоми, які перекладачі використовують для досягнення якісного перекладу тексту з однієї мови на іншу. Ці тактики допомагають перекладачам обрати найкращі способи передачі сенсу, змісту, стилю та інших аспектів джерела в перекладі.

Англомовні військові терміни вважаються складними для перекладу через проблему, пов'язану з відмінностями між мовою перекладу та вихідною мовою. Передача мовою перекладу значення повідомлення, що відрізняється культурою від вихідної мови, є також складним завданням, особливо, якщо перекладач прагне знайти термін, що має таке саме значення в мові перекладу і культурі або здатний зробити такий же вплив на представника приймаючої культури.

Окрім того, військовому перекладачеві потрібно враховувати сукупність соціокультурних факторів, оскільки ступінь перекладу військових текстів

залежить від прагматичних відносин, що виникають між створеними вихідною мовою текстами, і від їхньої загальної спрямованості [13, с. 55].

На відміну від перекладача художньої літератури, який не тільки виявляє себе одразу у двох культурах – у "своїй", усередині якої він існує зараз, і в "чужій", усередині якої існують автор та оригінал [17, с.58], – військовий перекладач вимушено обмежений однозначними еквівалентами. І тут відсутність знань у військовій справі може стати серйозною проблемою у процесі перекладу.

Варто зазначити, що необхідно завжди брати до уваги реальне значення терміну в контексті. У практичній частині важливо пам'ятати той факт, що застосування перекладацьких тактик вимагає "почуття міри". Якщо перекладач зловживає прийомами перекладу, це може спричинити спотворення смислу або стилю оригіналу. Основне завдання перекладача – пояснювати незрозумілі або незнайомі поняття, а не замінювати їх на більш зрозумілі для читача варіанти. Існує безліч підходів до перекладу військових термінів, які можуть залежати від контексту та мети перекладу.

У цьому розділі ми проаналізуємо перекладацькі стратегії перекладу військових термінів за класифікацією Л. М. Черноватого. Як ми вже зазначали у теоретичному розділі, вчений визначає, що перекладацька стратегія – це калькування (копіювання структури слова, словосполучення або речення мови оригіналу), що здійснюється на різних рівнях [50, с.9].

Розглянемо детально підвиди калькування військової термінології на основі статей новинного сайту BBC. Одним із найпоширеніших підвидів є траслітерування – копіювання графічної форми на фонемно-графемному рівні:

*Silk, which is the **pilot's** callsign, quickly dives his **MiG-29** so low that he can see the treetops (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News).* – Український **пілот** із позивним "Сілк" швидко пікірує на своєму **MiG-29**. Він летить так низько, що видно верхівки дерев. ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

У цьому реченні перекладач застосував тактику транслітерування, повністю копіюючи графічну форму: *pilot* – *пілот*. Варто зауважити, що назву літака було перекладено таким же способом: *MiG-29* – *МіГ-29*. Однак, зазвичай при перекладі зброї чи назви літаків, перекладачеві варто додавати уточнення, наприклад, *винищувач або бойовий літак*.

Several bunkers can also be spotted along the trenches (Ukraine war: Satellite images reveal Russian defences before major assault - BBC News). – *Вздовж окопів можна також помітити кілька бункерів* (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>).

У цьому реченні перекладач застосовує тактику транслітерування: *bunkers* – *бункери*. Крім того, перекладач застосовує трансформацію перестановки слів на рівні речення.

Ще одним прикладом транслітерування є речення *F-16s have better radars that can detect missiles fired at them. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News.)* – *F-16 мають кращі радары, які можуть виявляти випущені ракети.* ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

Термін *radar* – *радар* було перекладено шляхом копіювання графічної форми. Як і в попередньому реченні, для перекладу назви літака перекладач застосував тільки транслітерацію, але для цільової аудиторії вибір такої тактики не завжди може бути достатнім. У таких випадках доцільно використовувати ще додавання, а саме *винищувач F-16*.

Наведемо ще декілька прикладів:

The bomb that killed up to 146,000 people in Hiroshima, Japan, during World War Two, was 15 kilotons. (https://www.bbc.com/ukrainian/news-60576523). – *Бомба, яка забрала життя до 146 000 людей у Хіросімі під час Другої світової війни, була на 15 кілотонн.* (*Putin threats: How many nuclear weapons does Russia have? - BBC News*).

У цьому реченні стратегія калькування спостерігається на фонемно-графемному рівні. Перекладач використав тактику транскодування,

скопіювавши графічну форму терміна *bomb* – бомба, що має адекватний переклад.

Firstly, there are "dragon's teeth" along the shore: pyramid-shaped blocks of concrete, designed to block the path of tanks and other military vehicles. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65615184>). – Пляж укріплений насамперед "зубами дракона". Це бетонні блоки у формі пірамід, які перекривають шлях танкам та іншій військовій техніці. (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>).

Термін *tank* – танк перекладено шляхом транслітерування, оскільки було скопійовано повністю графічну форму.

З наведених прикладів стає очевидним, що прийом транслітерації застосовується не лише для перекладу імен та прізвищ, але й відіграє важливу роль у військовому контексті, зокрема для перекладу найменувань зброї. Однак, варто зазначити, що процес транслітерації потребує додаткової специфікації.

Ще одним підвидом стратегії калькування є адаптивне транскодування – копіювання форми слова з частковим адаптуванням до норм мови перекладу:

*"A launch has been detected. **Manoeuvre!**" (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News.) – "Виявлено пуск. **Маневруйте!**". ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).*

У цьому реченні перекладач застосовує тактику адаптивного транскодування, частково копіюючи форму слово *Manoeuvre* і частково адаптує його до норм української мови *Маневруйте*.

Розглянемо ще декілька прикладів:

*Meanwhile, the circular **trenches** allow soldiers to take cover and to move the artillery so it can aim in any direction (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65615184>). **Траншеї**, розташовані по колу, дозволяють солдатам сховатися та переміщати артилерію, щоби вона могла цілитися у будь-якому напрямку (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>).*

Термін *trenches* – траншеї перекладено шляхом адаптивного транскодування. Варто зазначити, що у цільовій мові даний термін також має еквіваленти: *окон, рів, рівчак*. Крім того, у цьому перекладач застосовує стратегію описового перекладу: *circular trenches* – *траншеї, розташовані по колу*.

Виокремимо стратегії калькування на рівні словосполучення: *tactical, biological or chemical weapons* – *тактичну, біологічну чи хімічну зброю*

*President Biden said the Russian leader had not been "joking" when he talked about using **tactical nuclear, biological or chemical weapons** - "because his military is, you might say, significantly underperforming". (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News).* – Президент Байден назвав причину того, що російський лідер "не жартував", коли говорив про **тактичну ядерну, біологічну чи хімічну зброю**, "адже його армія, можна сказати, дуже неефективна". (Ризик застосування ядерної зброї найвищий з часів Карибської кризи - Байден - BBC News Україна).

***Logistical challenges** raise questions about whether it's worth the effort to send F-16s to Ukraine. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News.)* – Викликають питання й **логістичні проблеми** з F-16. ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

У цьому реченні перекладач застосував стратегію це калькування (на рівні словосполучення, переклавши *logistical challenges* як *логістичні проблеми*).

Стратегії калькування також застосовується на морфемному рівні, наприклад, *minefields* – *мінні поля*:

***Minefields** are a standard part of every defence, and the Russians have used them extensively throughout the war. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65615184>)* – "**Мінні поля** є стандартною частиною будь-якої оборони, і росіяни широко їх використовували протягом усієї війни". (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>).

Зауважимо, що тактика калькування застосовується у перекладі, коли пріоритетом є точне відтворення форми та структури вихідного тексту. Ця тактика використовується, коли важливо зберегти максимальну наближеність до оригіналу, особливо в контексті термінології, специфічних висловів або фраз, які можуть бути важливими для збереження стилю, конкретних відтінків значення або культурних нюансів. Однак, у більшості випадків тактик калькування недостатньо і термін потребує інших перекладацьких тактик.

Якщо стратегія калькування не підходить для адекватного рендерінгу значення, перекладач повинен обрати іншу перекладацьку стратегію. Наприклад, однією з перекладацьких тактик є пошук еквівалентів, що використовуються при перекладі військових термінів, коли терміни перекладаються близько за значенням до подібних термінів у цільовій мові. Процес пошуку еквівалентів військових термінів з англійської на українську полягає у встановленні взаємозв'язку між терміном в одній мові та його аналогом в іншій мові з урахуванням контексту.

Крім того, у перекладацькій практиці також можна зустріти тактику дослівного перекладу, де військові терміни передаються без зміни їхнього значення. Цей підхід використовується в разі, коли точний технічний переклад має вирішальне значення, особливо при перекладі технічної документації, пов'язаної зі специфікою військової справи.

Ці прийоми також наводять у своїй класифікації тактик відомі лінгвісти Ж. Дарбельне і Ж-П. Віней, які виділяють: прямий або буквальний (дослівний переклад, калькування, запозичення) і непрямий (еквіваленція, транспозиція, адаптація, модуляція) переклад [60].

Наведемо приклади знаходження еквівалентів військових термінів з англійської на українську, разом із їхнім поясненням:

Fighter jets like the one flown by Silk accompany Ukrainian ground attack aircraft during their combat missions at the front line. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News). – Реактивні винищувачі, подібні до того, яким керує "Сілк", супроводжують українські штурмовики під час

виконання бойових завдань на передовій. ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

У цьому реченні перекладач застосовує тактику застосування еквівалентної лексики, що повністю передає зміст: *fighter jets* – реактивні винищувачі; *ground attack aircraft* – штурмовики[65].

Ще одним прикладом еквіваленції слугує таке речення:

And their missiles can be effective up to 150km, which will enable them to attack Russian jets as well. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News). – Їхні **ракети** можуть діставати цілі на відстані до 150 км, що дозволить їм атакувати і російські **літаки**. ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

Термін *missile* – *ракета* перекладено шляхом еквіваленції, що є адекватним перекладом. У цьому реченні є ще один термін перекладений шляхом застосування еквівалента: *jets* – *літаки*. Однак, варто зауважити, що *jet* – це не звичайний літак, а реактивний. Перекладач опустив значення реактивний, що може призвести до спотворення змісту.

Розглянемо ще декілька прикладів:

And because of the low height, you don't have the time or the space for a safe ejection."(Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News) – А через невелику висоту немає ні часу, ні місця для безпечного **катапультивання**". ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

Термін *ejection* – *катапультивання* перекладено шляхом застосування еквіваленції. Варто зазначити, що даний термін має низку інших відповідників: видалення; викидання; екстракція (гільзи). Однак, відповідник *катапультивання* у контексті даного речення підходить найбільше.

Since the start of the Russian invasion, the Ukrainian Air Force has suffered serious losses - although they don't reveal specific figures. (Ukraine war: Jet pilots talk about the air war with Russia - BBC News) – З початку російського **вторгнення** Військово-повітряні сили України зазнали серйозних втрат — хоча конкретні

цифри ніколи не називали. ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).

Термін *invasion* – *вторгнення* перекладено за допомогою знаходження еквівалента. Крім того, цей термін має більше відповідників: *напад*; *окупація*. Однак, визначення *вторгнення* підходить найбільше по контексту.

Ще один прийом, який часто використовується у перекладі військової термінології – буквальний переклад. Наведемо приклади буквального перекладу військової термінології:

Tactical nuclear weapons have never been used in conflict. (<https://www.bbc.com/news/world-60664169>) – **Тактичну ядерну зброю ніколи не застосовували в конфліктах.** (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63000929>)

У цьому реченні термін *tactical nuclear weapons* дослівно перекладається як *тактична ядерна зброя*, що відповідає точному визначенню слова. Крім того, варто зазначити, що в англійському варіанті вжито слово *weapons* в множині, а в перекладі - *зброя* в однині. Перекладач застосував граматичну заміну.

For the first time since the Cuban Missile Crisis, we have a direct threat to the use of nuclear weapons, if in fact things continue down the path they'd been going," Mr Biden told fellow Democrats. (<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-63167947>) – **"Вперше після кубинської ракетної кризи ми маємо пряму загрозу застосування ядерної зброї, якщо насправді все піде тим шляхом, яким йде",** — сказав пан Байден колегам-демократам. (*Ризик застосування ядерної зброї найвищий з часів Карибської кризи - Байден - BBC News Україна*)

Cuban Missile Crisis – *кубинська ракетна криза* перекладено за допомогою буквального перекладу. Однак, у цьому реченні такий прийом не зовсім вдалий, оскільки *Cuban Missile Crisis* має свій еквівалент – *Карибська криза*.

Буквальний переклад може бути не тільки на рівні слова або словосполучень, а й на рівні всього речення. Проаналізуємо приклад:

*Russia's air superiority means that Ukraine can afford only a **limited deployment of its military aviation** close to the front line, which can have a major impact on the success of any future counter-offensive operations.* (*Ukraine war: Jet*

pilots talk about the air war with Russia - BBC News) – *Через перевагу Росії в повітрі Україна може дозволити собі лише обмежене розгортання своєї бойової авіації поблизу лінії фронту, що може вплинути на успіх будь-яких майбутніх контрнаступальних операцій. ("Наш головний ворог Су-35". Як українські пілоти ведуть повітряну війну з Росією - BBC News Україна).*

У цьому реченні вираз *limited deployment of its military aviation* – обмежене розгортання своєї бойової авіації перекладено дослівно. Вибір такої тактики не впливає на спотворення змісту, тому переклад є адекватним.

Ми усвідомлюємо, що наше дослідження не вичерпує всієї повноти питання, що вивчається, і можна навести більшу класифікацію способів перекладу військових термінів. Також необхідно враховувати, що деякі способи перекладу не завжди піддаються класифікації та можуть містити елементи кількох прийомів перекладу.

Таким чином, проаналізувавши тактики перекладу військової термінології, ми зазначаємо, що найбільш поширеними прийомами є дослівний переклад та еквівалентна лексика. У військовій термінології також присутні прийоми калькування, найбільш поширені його підвиди – транслітерація та адаптивне транскодування.

Висновки до розділу 2

1. У разі, коли тактики перекладу не є достатніми для досягнення належної якості перекладу, перекладачеві рекомендовано використовувати перекладацькі стратегії – трансформації. Перекладацькі трансформації використовують з метою забезпечення відповідності тексту у цільовій мові. Проведений аналіз перекладацьких стратегій на основі статей новинного сайту BBC дозволяє зробити висновок про поширеність певних трансформацій. Зокрема, було виявлено, що найчастіше використовуються такі трансформації, як перестановка слів та додавання інформації. Аналіз ілюстративного матеріалу ще показав випадки перефразування, незначного вилучення інформації, розбиття речень на прості, контекстуальна заміна, генералізація та конкретизація. Було досліджено незначну кількість перекладацьких трансформацій таких як антонімічний переклад.

2. Англійські військові терміни вважаються складними для перекладу через проблеми, пов'язані з різницею між мовою перекладу та вихідною мовою. Перекладацькі тактики представляють собою прийоми, які перекладачі використовують для досягнення якісного перекладу тексту з однієї мови на іншу. Крім того, тактики сприяють кращому вибору оптимальних способів передачі сенсу, змісту, стилю та інших аспектів в перекладі. Стратегія калькування переважно має місце у випадках, коли в мові перекладу потрібна точність. Проте, в більшості ситуацій такі прийоми є недостатніми, і для вдалого перекладу терміну потрібні інші перекладацькі підходи. Більш того, деякі методи перекладу не завжди легко класифікувати і термін може включати елементи кількох перекладацьких підходів. Найпоширенішими підходами є дослівний переклад та використання еквівалентної лексики. У військовій термінології також зустрічаються прийоми калькування, зокрема транслітерація та адаптивне транскодування.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (на основі новинного сайту BBC)

Для забезпечення адекватності перекладу перекладач має використовувати стратегії та тактики, спрямовані на вирішення перекладацьких проблем. У цьому розділі будуть проаналізовані виклики, що виникають зі статті новинного сайту BBC, а також розглянуті підходи перекладачів до їхнього вирішенн.

3.1 Стратегії і тактики перекладу багатозначних слів

Військова термінологія має низку викликів під час перекладу. У текстах мас-медійного дискурсу однією з найбільш поширених потенційних дилем є явище полісемії – слів, що мають декілька значень. Про це зазначає у своїй статті і Н.Л. Краснопольська: "Багатозначність, або полісемію, визначають як наявність у семантичній структурі мовної одиниці двох і більше значень, тобто віднесеність її до двох чи більше об'єктів позначення" [22, с.362].

У фаховому перекладі рекомендовано уникати явища полісемії, оскільки це може створити особливі труднощі, особливо в галузі військових термінів та скорочень, де існує багато спеціалізованих термінів з різними значеннями в залежності від контексту. Для того, щоб уникнути помилок у перекладі військового тексту з багатозначними словами, перекладач повинен мати добре розуміння термінології та контексту військового, а також використовувати спеціалізовані словники та ресурси для перевірки термінів та скорочень. Важливо також звертати увагу на джерело тексту, оскільки деякі терміни можуть мати різні варіанти перекладу в залежності від військової галузі та країни.

Науковиця Ю. І. Грибіник поділяє полісемію на два типи:

- Зовнішня полісемія
- Внутрішня полісемія

Зовнішня полісемія включає в себе загальнолітературні слова чи декілька лексико-семантичних варіантів, які мають термінологічні значення. Наприклад,

table – таблиця в комп'ютерній сфері, а в геодезії – рівень. Внутрішня полісемія розглядає полісемію термінів, наприклад, *pole* – полюс, *рейка* [11, с.192].

Проаналізуємо наступні приклади:

*Russia has struggled to make headway in a winter **offensive** including a 10-month battle for control of the strategically important city of Bakhmut.* (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65421341>). – Росії було важко просунути в зимовому **наступі**, включаючи 10-місячну битву за контроль над стратегічно важливим містом Бахмут. (<https://www.bbc.com/ukrainian/news-65421897>).

У цьому реченні ми звертаємо увагу на слово *offensive*, яке переважно виступає прикметником і має значення *образливий*. Ми бачимо, що слово *offensive* виступає іменником, і окрім полісемії, спостерігаємо ще явище конверсії, яке є характерним для англійського речення. Крім того, перекладач застосовує тактику знаходження еквівалентності у цільовій мові: слово *offensive* перекладено як *наступ*. Такий підхід є абсолютно правильним перекладом і відповідає змісту контексту.

*In Kyiv, the air raid alert lasted for about three hours. The military administration said all **missiles and drones** directed at the capital were **destroyed**.* (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65446525?zeph-top-banner>) – У Києві повітряна тривога тривала близько трьох годин. - Як повідомила адміністрація Києва, російські сили вночі атакували місто ракетами та безпілотними літальними апаратами, всі випущені по столиці **ракети збили**. (<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cx04y790vz9o>).

У цьому реченні ми розглядаємо лексему *destroy*, що має значення *руйнувати, нищити, псувати*, але перекладач вдається до прагматики і обирає тактику контекстуального варіант перекладу *збивати*, що є кращим варіантом перекладу і ближчим до цільової аудиторії. Окрім цього, було застосовано стратегію трансформації генералізації: *missiles and drones directed at the capital were destroyed* – всі випущені по столиці **ракети збили**. .

*Even as Mr. Putin signed the final papers formally annexing four regions of Ukraine - Luhansk, Donetsk, Zaporizhzhia and Kherson - Kyiv's forces were **advancing** inside those areas he had claimed. (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News).* – Путін стикнувся з дуже складною ситуацією на полі бою. - Навіть коли він підписав документи про офіційну анексію чотирьох областей України - Луганської, Донецької, Запорізької та Херсонської - ЗСУ продовжують **відвойовувати** території, на які він претендував. (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63169481>).

У цьому реченні слово *advance* було перекладено як *відвойовувати*, однак, його словникові значення мають такі відповідники: *просуватися уперед, прогресувати, наближатися, просуватися, робити успіх* [65]. Переклад слова *advance* повністю не відображає значення *відвойовувати*. Перекладом для словосполучення *відвойовувати території* слугувало б *regain territory, retake, win over*, тощо. Варіант перекладу *відвойовувати* територію не є зовсім точним, оскільки слово *advance* має значення *прогресу, успіху*, а переклад *відвойовувати* територію не вказує на результативність. На нашу думку, повноцінний переклад такий: *ЗСУ продовжували робити успіхи у поверненні незаконно захоплених територій*. Таким чином, ми вважаємо, що перекладач застосував тактику контекстуальної заміни, перекладаючи слово *advance* шляхом прагматики, але новоутворене значення повністю не передає значення змісту.

*Hundreds of thousands of men have been fleeing Russia rather than wait to **be drafted** to fight in Ukraine. (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News).* – У Росії ж чоловіки призовного віку продовжують масово виїжджати з країни після того, як Володимир Путін оголосив "часткову **мобілізацію**". (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63169481>).

Слово *draft* належить до зовнішнього типу полісемії і використовується у багатьох галузях, наприклад, у юриспруденції *draft* – *законопроект*, у спорті – *процедура вибору професійними командами гравців, які не грали ні за одну команду*, а у військовій справі – *набір на військову службу, призов*,

призивати[96]. У цьому реченні, термін *draft* перекладено як *мобілізація*, (що є прийнятним перекладом і не має змістовних перекручень, однак варто зазначити, що *мобілізація* має свій відповідник *mobilization*, проте перекладач застосував тактику еквівалентності.

*Russia's foreign ministry spokeswoman told reporters on Thursday that Moscow had not changed its position that nuclear war "must never be waged". (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News). – Речниця міністерства закордонних справ Росії Марія Захарова заявила журналістам, що "Москва дотримується принципу неприпустимості ядерної війни, і така **війна ніколи не має бути розв'язана**". (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63169481>).*

Слово *wage* у загальновідомому значенні перекладається як *винагорода*, *зарплата*. У контексті цього речення перекладач застосовує стратегію смислового розвитку: *wage* було перекладено як *розв'язати війну*, що є абсолютно правильним перекладом, оскільки у військовій справі *wage* набуває значення *вести війну* і вживається разом у словосполученні *wage a war*.

Nuclear weapons have existed for almost 80 years and many countries see them as a deterrent that continues to guarantee their national security. (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News). – Ядерна зброя існує майже 80 років, і багато країн розглядають її як фактор стримування, який продовжує гарантувати їхню національну безпеку. (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63169481>).

Термін *security* має понад шість варіантів перекладу. Серед них *захист*, *оборона*, *охорона*, *гарантія*, *впевненість*, *забезпеченість* [65]. Часто перед перекладачем постає питання, який варіант найкраще обрати. У такому випадку потрібно проаналізувати контекст і звернути увагу на сусідні слова. У прикладі, поданому вище, ми бачимо словосполучення *national security*, яке було перекладано як за допомогою застосування еквівалентного відповідника *національна безпека*, що є правильним перекладом.

The use of nuclear weapons or other types of weapons of mass destruction against the Russian Federation or its allies(<https://www.bbc.com/news/world-europe-60564123>). – *Застосування ядерної зброї або інших видів зброї масового знищення проти Російської Федерації або її союзників.* (<https://www.bbc.com/ukrainian/news-60576523>).

У цьому реченні проаналізуємо переклад слова *destruction*, яке має значення *руйнування, загибель, знищення*. Словник субстандартизованої лексики подає переклад слова *destruction* – *знищення у контексті протимінної діяльності* – переведення боєприпасів та вибухових речовин до інертного стану, предмет стає непридатним для виконання своєї функції [65]. Як бачимо, переклад виразу *weapon of mass destruction* – *зброя масового знищення*, є прийнятним, але словник субстандартизованої військової лексики подає переклад *зброя масового ураження*, що є більш поширеним варіантом серед військових. Крім того, перекладач застосовує тактику буквального перекладу

*The US says Russia has recently been investing heavily in these weapons to improve their **range** and accuracy.* (*Ukraine war: Could Russia use tactical nuclear weapons? - BBC News*). – *США кажуть, що Росія нещодавно інвестувала значні кошти в цю зброю, щоб покращити її **дальність** і точність.*(<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63000929>).

Термін *range* однозначно контекстуальне слово. Точність його перекладу залежить, наскільки точно перекладач розуміє зміст вихідного тексту. Словникові значення слова: *спектр, асортимент, діапазон, коло, комплекс* [65]. У військовій термінології слово *range* означає *радіус дії, дальність, досяжність, діапазон* [65]. Ми бачимо, що переклад багатозначного терміну *range* відтворено правильно.

Отже, у висновку можна сказати, що полісемія є поширеним явищем у перекладі військових термінів з англійської мови на українську в публіцистичних текстах. Щоб точно передати значення терміну, необхідно добре розуміти контекст, користуватися словниками та бути проінформованим про хід подій. Неправильно підібраний варіант багатозначного терміна може призвести

до перекрученого сприйняття ситуації. Крім того, при перекладі багатозначних термінів перекладачі переважно застосовують такі стратегії і тактики як буквальний переклад, знаходження еквівалента, контекстуальна заміна. Аналізуючи речення, ми також помітили, що деякі перекладачі вдаються до прагматичного підходу, щоб правильно перекласти термін. Також було встановлено, що 70% випадків полісемії є внутрішніми, а 30% - зовнішніми.

3.2 Стратегії і тактики перекладу художніх засобів у військовій термінології

Експресивність тексту досягається завдяки використанню тропів і фігур. Найбільш дієвим засобом передачі експресії є метафора. Метафори в публіцистичних текстах являють типове. Однак, часом може виявитися складним завданням для перекладача, оскільки метафори часто мають культурні та історичні відтінки, які важко передати у перекладі. Дослідниці Ю.В.Чернова та Ф.С. Алієва дають таке визначення метафори: "Це синтез, що базується на подібності двох або більше об'єктів спостереження в єдиний домінуючий образ, який виражений у мові самостійною, внутрішньо врівноваженою структурною єдністю" [49, с.126].

Переклад метафори пов'язаний із вирішенням низки лінгвістичних, літературознавчих, культурологічних, філософських та інших проблем.

Переклад військових термінів, які є метафорами (хоча зазвичай терміни характеризуються відсутністю експресії, метафоричності, тобто стилістичної нейтральністю), у деяких випадках перекладається без складнощів. Наприклад, *hot – гарячий: This (message) is hot. I've just got it for our Headquarters* передається словом "терміново", *daddy – татко*, у військовій мові – командир та ін. В інших випадках перекладач може відчувати труднощі, наприклад, *baby-sitter* зазвичай означає "няня", у військовій мові – "есмінець охорони", *tiger box* – тигрина клітка, а у військовій мові – будка вартового, *beer stick* – ручка насоса для накачування пива, а у військовій мові – ручка для керування літаком та ін. [47].

Розгляньмо найбільш відому класифікацію перекладу метафоризації за П. Ньюмарком:

- переклад за допомогою порівняння;
- дослівний переклад, тобто збереження вихідного образу;
- переклад за допомогою заміни метафори еквівалентної з мови перекладу;
- перефразовування метафори;
- переклад за допомогою збереження метафоричного образу, але з додаванням, яке б пояснювало інформацію, що допомагає зробити вираз експліцитним [55].

Крім того, Ньюмарк зазначає, що перекладач вирішує, чи залишати метафору в перекладі чи ні, залежно від типу тексту, з яким він працює, кількості індивідуально-авторських метафор у тексті (чи текст перевантажений метафорами) та від того, наскільки доцільно використання метафори в даній конкретній ситуації [55].

Проаналізуємо переклад метафор з новинного сайту BBC за класифікацією Ньюмарка:

*The Ukrainian military says Bakhmut is now **the scene of many "unprecedentedly bloody" battles** like this, where they now have to repel up to 50 attacks on their positions every day. (Ukraine war: Bakhmut defender remembered by comrades - BBC News)* – Українські військові розповідають, що Бахмут є **ареною багатьох "безпрецедентно кровопролитних" боїв**, де щодня їм доводиться відбивати до 50 атак на їхні позиції (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65364649>).

Метафору *scene of many unprecedented bloody battles* було перекладено як *арена багатьох безпрецедентних кровопролитних боїв*. Перекладач вдався до дослівного перекладу. Варто відмітити, що перекладач не переклав слово *scene* як сцена, а для кращого відтворення змісту застосував трансформацію "контекстуального значення", обравши словникове значення арена. Зауважимо,

що термін *battle* перекладено шляхом знаходження еквіваленції, а не калькування батл.

*Russia has concentrated massive forces in this area, and their **brutal strategy of launching human wave attacks** helps them to advance slowly- but at a very high cost. (Ukraine war: Bakhmut defender remembered by comrades - BBC News) – Росія зосередила величезні сили в цьому районі, і її жорстока **стратегія атак людськими хвилями** допомагає їй повільно просуватися. Але коштує їй це дуже дорого.* (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65364649>)

У цьому реченні, метафору *human wave attack* було перекладено буквально як *атака людськими хвилями*, однак для цільової аудиторії такий переклад може здаватись незрозумілим. Ми пропонуємо застосувати стратегію описового перекладу зі збереженням метафоричного образу: *хвилі атак людською навалою у стилі Першої світової війни*. На нашу думку, такий переклад є більш прийнятним і зрозумілим.

*Ukrainians **expose their positions** when they **open fire** to stop those attacks. (Ukraine war: Bakhmut defender remembered by comrades - BBC News) – Українці оголюють свої позиції, коли відкривають вогонь, щоб зупинити ці атаки.* (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65364649>)

У цьому реченні метафори було перекладено за допомогою тактики буквального перекладу без змістовних перекручень.

*By that time, Pavel's **machine gun had fallen silent**. He died from a head wound: a piece of shrapnel had pierced his helmet. (Ukraine war: Bakhmut defender remembered by comrades - BBC News) – На той час кулемет Павла замовк. Він помер від поранення у голову уламок пробив його шолом.* (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65364649>).

Дане речення *machine gun fallen silent* перекладено дослівно, зі збереженням вихідного тексту. На нашу думку, це вдалий вибір, оскільки такий переклад передає більшу експресивність і образність.

*As pressure from consumers grew, McDonald's, Coca-Cola, Starbucks and Heineken announced they were **cutting ties**. (Tinder swipes left on Russia a year after*

invasion - BBC News) – Тиск із боку споживачів наростає, про **розторгнення зв'язків** із росією оголосили такі гіганти як McDonald's, Coca-Cola, Starbucks та Heineken. (<https://www.bbc.com/ukrainian/news-65459592>)

У реченні *cut ties* було перекладено за допомогою дослівного перекладу без змістовних перекирчень у вихідному тексті.

"The devil hides in the details," *Hodász told the BBC, referring to the narrative on the war in Ukraine. (Pope's visit to Hungary dominated by Ukraine war - BBC News).* – **диявол криється в деталях**, - сказав Ходаш BBC (<https://www.bbc.com/ukrainian/news-65405777>).

Метафоризовний вираз-приказка *диявол криється в деталях*, що означає *під час реалізації великого плану, помилки в дрібницях призводять до провалу*, було перекладено буквально. Ми вважаємо таку тактику доцільною, оскільки переклад повністю передає зміст оригіналу і додає більше експресивності.

The risk of a nuclear "Armageddon" is at its highest level since the 1962 Cuban Missile Crisis, US President Joe Biden has said. (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News) – **Ризик ядерного "Армагеддону"** досяг найвищого рівня з часів Карибської кризи 1962 року. (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63169481>).

Ризик ядерного "Армагеддону" актуальна метафора сьогодення, що означає ядерна катастрофа. Перекладач перекладає метафору буквально, без змістовних перекирчень. Можна було б перекласти метафору, застосовуючи конкретизацію, наприклад, *nuclear catastrophe*, однак, такий варіант перекладу був би менш експресивним і не так сильно б підкреслював серйозність ситуації.

Speaking during an interview with CBS News, Mr Biden said such action would **"change the face of war** unlike anything since World War Two," adding: "It'll be consequential." (*Ukraine war: Could Russia use tactical nuclear weapons? - BBC News*) – В інтерв'ю CBS News Байден сказав, що такі дії **"змінять обличчя війни** на щось, чого не було з часів Другої світової", й додав: "Це матиме наслідки". (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-63000929>).

Метафора *обличчя війни* використовується, щоб уявити війну як живий організм з власною істотністю і характером, який може мати своє "обличчя" або зовнішній вигляд. Цей художній засіб допомагає передати ідею того, що війна не просто сукупність окремих бойових дій, а є складною системою зі своїми власними особливостями і впливами на людей. Перекладач обирає дослівний варіант перекладу метафори *обличчя війни*, що повністю передає зміст жорстокості, страждання та знищення, які є характерними для війни, та підкреслює її руйнівну силу.

Під час аналізу статей було виявлено інший художній засіб – *епітет*. Незважаючи на його видиму простоту, переклад цього тропу може становити виклик для перекладача. Виникає питання щодо вибору оптимального способу перекладу для досягнення максимально точного відтворення оригінального змісту.

Розглянемо приклади і способи їхнього перекладу:

Unlike relentless mortar rounds, the tank's aiming was chillingly accurate. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65313367>). – *На відміну від невпинних мінометних снарядів, прицілювання танка було моторошно точним.* (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65364649>).

Епітет *relentless mortar rounds* було перекладено за допомогою еквівалентного перекладу, що повністю відповідає змісту речення: *relentless mortar rounds* – *невпинних мінометних снарядів*.

"There was a bright flash," one of the wounded soldiers with a callsign Tsygan told the BBC. "I was thrown onto the logs with such force that it nearly crushed me. I couldn't understand whether I was dead or alive. Someone was shouting, it seemed the sound was coming from 100m away". (<https://www.bbc.com/news/world-europe-65313367>) – *"Спалахнуло червоним кольором усе, - розповів BBC один із поранених військових із позивним Циган. - Мене кинуло на колоди з такою силою, що ледь не розчавило. Я не міг зрозуміти, живий я чи неживий. Хтось за 100 метрів кричав: "Хтось живий?".* (<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65364649>).

У цьому реченні, епітет *bright flash* не був перекладений дослівно, перекладач застосував контекстуальну заміну та прагматичний підтекст. Дослівно, переклад звучав би як *яскравий спалах*, однак, на нашу думку, дослівний переклад у цьому випадку не доцільний, оскільки його переклад повністю не передає зміст. Варто зазначити стратегію + тактику

*An editorial in the country's mainstream Nezavisimaya Gazeta newspaper was heavily critical of "senior Russian officials" for "talking about the **nuclear button**". (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News) – Редакційна стаття видання "Независимая газета" різко критикувала "вищих російських посадовців" за "розмови про **ядерну кнопку**". (Ризик застосування ядерної зброї найвищий з часів Карибської кризи - Байден - BBC News Україна).*

Епітет *ядерна кнопка* використовується для позначення найбільш руйнівної з усіх наявних збройних сил людства - ядерної зброї. У цьому реченні, перекладач застосував буквальный спосіб перекладу, зберігаючи форму і зміст. Іншим варіантом перекладацького рішення могла б стати трансформація-конкретизація. Замість ядерної кнопки, можна було перекласти *ядерна зброя*. Однак, переклад *ядерна зброя* менш експресивний. Для текстів публіцистичного стилю краще зберігати фігуративність.

Ще один троп, на який слід звернути увагу у масмедійних текстах *евфемізм*, або маскувальні слова. Евфемізми часто використовуються з метою прикриття агресивних військових дій, маскування уражальної зброї, пом'якшення військових помилок. Завдяки евфемізму можна завуалювати злочинність і агресію.

Один з відомих прикладів використання евфемізму в публіцистиці - це вислів *"war in Ukraine" – "війна в Україні"*. Таке формулювання часто зустрічається навіть у заголовках BBC. Однак, це не є правильним, оскільки такий вислів не повністю вказує на те, що саме Росія є причетною до війни. Це може створювати враження, що в Україні йде громадянська війна. На відміну від

англомовної версії, український переклад новинного сайту BBC надає точний і адекватний опис конфлікту, який має назву "російсько-українська війна".

Проаналізуємо ще один приклад:

Hundreds of thousands of men have been fleeing Russia rather than wait to be drafted to fight in Ukraine. (Ukraine war: Biden says nuclear risk highest since 1962 Cuban Missile Crisis - BBC News). – У Росії ж чоловіки призовного віку продовжують масово виїжджати з країни після того, як Володимир Путін оголосив "часткову мобілізацію". (Ризик застосування ядерної зброї найвищий з часів Карибської кризи - Байден - BBC News Україна).

У цьому реченні прикладом евфемізму є слово *flee*, яке було описово перекладено як *масово виїжджати*. Але такий переклад маскує конотацію речення, оскільки пряме значення *flee* – *тікати*. Таким чином, евфемізм маскує те, що росіяни не просто масово виїжджають, а *тікають, рятуються бігством*, щоб не потрапити під мобілізацію.

Отже, можна зробити висновок, що публіцистичні тексти містять художні засоби, які можуть мати виклики для перекладачів. Серед найбільш поширених ми виділили: метафори, епітети, евфемізми. Переважно перекладачі намагалися перекласти їх буквально, що загалом не впливало на зміст тексту. Були присутні також елементи експлікації. Переклад евфемізмів заслуговує на окрему увагу, оскільки в деяких випадках перекладачі вдавались до дипломатичного перекладу, що не завжди відображає правдиву істину і призводить до змістових порушень.

3.3 Виклики перекладу військової термінології

Військова сфера відрізняється своєю системністю, конкретикою, точністю формулювань, порядком доведення відомостей. Дані відмінні ознаки дозволяють чітко передавати інформацію та розмежовувати між собою думки. Як і будь-яка інша лексика, військова має свої особливості, які пов'язані, в першу чергу, зі стилем, лексичною та граматичною побудовою поєднання слів, фраз та речень. Варто зазначити, що найпоширеніша складність у перекладі військових термінів

у тому, що фахівці-перекладачі намагаються дослівно перекласти англійські військові терміни [23, с. 55].

Цей підхід не зовсім правильний з кількох причин. По-перше, зникає специфіка дійсності іноземної армії. По-друге, цілком можливою стає помилка у зв'язку з тим, що ці терміни можуть пояснювати поняття, які характерні виключно для західних армій, а отже, не відповідати дійсності, прийнятим в Українській Армії.

Інші варіанти помилок можуть виникати через неправильне віднесення терміну до однієї з уже відомих груп та подальшого некоректного перекладу. Наприклад, такий термін як *warrant officer* перекладають через транскрибування. Але, якщо перекладач має відповідні знання про цей тип військ, то, замість традиційного терміна, краще було б використовувати інший термінологічний еквівалент *фельдфебель* (використовується для армії та Військово-Повітряних Сил) або *кондуктор* (для Військово-Морських Сил)[61].

Переклад військових термінів також залежить від культурного контексту. Наприклад, в англійських країнах термін *sergeant* має певне культурне значення, тоді як у інших країнах він може бути не так важливим. У таких випадках перекладачі можуть враховувати культурні відмінності, щоб зрозуміти краще терміни, що перекладаються. Всі ці підходи можуть застосовуватися в залежності від мети та контексту перекладу військових термінів.

Наприклад, в англійському світі термін *sergeant* відноситься до вищого чину серед низових рядів військовослужбовців, тоді як в українській армії сержант є помічником командира взводу, тобто має набагато нижчий рівень військового звання [61].

Також, військові терміни можуть мати різні відтінки значень в залежності від контексту. Наприклад, термін *превага* (*advantage*) може відноситися до позицій на полі бою, де військовий має перевагу над ворогом, але в іншому контексті це слово може мати більш загальне значення, наприклад, у бізнесі.

Слід зауважити, що в різних культурах військові терміни можуть мати відмінні значення та інтерпретації:

Ranger – у США це спеціально підготовлений військовослужбовець, який має високий рівень фізичної та тактичної підготовки, а в українській армії цей термін використовується для позначення підрозділу військової розвідки.

Fire support – у США це термін, який використовується для опису роботи артилерії та інших засобів підтримки бойових дій, а в українській армії це термін, який використовується для опису підтримки бойових дій з боку вогневих засобів.

Company – у британській армії це підрозділ, що складається з 100-150 військовослужбовців, а в американській армії це підрозділ, що складається з 80-250 військовослужбовців, в залежності від виду військ. В українській армії цей термін означає рота.

Sapper – у британській та американській армії це термін, який використовується для опису військовослужбовця, що займається інженерно-технічними завданнями, такими як розкладання мін та розвідка доріг, а в українській армії цей термін використовується для опису військовослужбовця, що займається вибухово-розбійними роботами та іншими підробками.

Mortar – у британській та американській армії це термін, який використовується для опису вогневої підтримки, що надається з використанням мортирів, а в українській армії цей термін використовується для опису самого виду вогневої зброї.

Frogman – у британській армії це термін, що використовується для опису військовослужбовців, що займаються підводними операціями, а в американській армії цей термін використовується для опису командос, що займаються спеціальними операціями в багатьох середовищах [42, с. 122].

Особливої уваги заслуговує переклад зброї, який є одним з найбільших викликів сьогодення для військового перекладача. Тільки досвідчений перекладач, який добре ознайомлений з розробкою сучасної зброї, може перекласти термінологію адекватно. Однак перекладачеві потрібно для початку встановити певну тактику.

Слід зазначити, що більшість збройних термінів позначається скорочено і містить цифри у своєму складі. Щоб правильно перекласти термін, потрібно розуміти, до якого виду належить зброя. Перш за все, потрібно розрізнити радянську і сучасну зброю. Різновидом сучасної зброї є іранські безпілотники та дрони-камікаде. У мас-медіа просторі цей термін пишуть скорочено БПЛА, а от у англомовному просторі пишуть просто *drones* або *Iran drones*, перекладач мусить розрізнити, що є два види безпілотників Shahed-131 і Shahed-136. Наприклад, Shahed-131 можна розпізнати за гучними звуками, тому в українському просторі цей вид зброї отримав назву *moned* [94].

Варто зазначити, що в українському перекладі завжди деталізовано передають вид зброї, на відміну від англомовної версії, однак, часто буває, що перекладач не добре обізнаний у військовій термінології, що призводить до помилок у перекладі:

"We know Russia has been using the S-300 for ground attacks, even though it's an air defence system, but Ukraine also uses them for air defence against cruise missiles" (переклад наш) – **"Ми знаємо, що Росія використовує *самохідний ракетний комплекс Повітря-Земля (С-300)* для наземних атак, хоча це система ППО, але Україна також використовує їх для ППО крилатих ракет"**. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-18023383>).

С-300 – зенітно-ракетний комплекс середнього радіусу дії, що також скорочено подається як ЗРК. В англійському варіанті ми бачимо просто термін *S-300* без жодної додаткової експлікації, в той час як в українському варіанті перекладач її застосовує. Але з даного варіанту перекладу ми бачимо, що перекладач не зовсім добре володіє знаннями в галузі військової справи, оскільки *С-300* - це комплекс не *Повітря-Земля*, а *Земля-Повітря*.

Також є випадки, коли перекладачі обирають не найбільш точний варіант у перекладі. Але, як ми знаємо, військова справа завжди вимагає точності:

The rest are smaller, less destructive nuclear weapons for short-range use on battlefields or at sea. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-60564123>) – *Решта — менша, не така руйнівна ядерна зброя для використання на короткій*

відстані на полях битв або на морі. (<https://www.bbc.com/ukrainian/news-60576523>).

У реченні *weapons for short-range* було перекладено як зброя для використання на короткій відстані. Однак словник дає визначення зброї ближнього радіусу дії, що є більш точним варіантом перекладу.

Aggression against the Russian Federation with the use of conventional weapons when the very existence of the state is in jeopardy. (<https://www.bbc.com/news/world-europe-60564123>) – Агресія проти Російської Федерації із застосуванням звичайної зброї, коли під загрозою саме існування держави. (<https://www.bbc.com/ukrainian/news-60576523>).

Conventional weapons у перекладі означають звичайна зброя, але словник субстандартизованої військової термінології рекомендує переклад з уточненням *неядерна зброя*, оскільки не завжди зрозуміло, що мається на увазі під звичайною зброєю.

Виділимо основні труднощі, з якими ми зіткнулися під час перекладу військових термінів у публіцистичних текстах на сайті BBC News:

1. Визначення значення військового терміна. Військовий термін може використовуватися поза військовою справою. Крім того, військовий термін може мати кілька значень або набувати нового значення в перекладі в залежності від контексту. Виклики перекладу військових термінів також полягають у тому, що термін із довідників і словників не завжди може бути точним.

2. Вибір стратегій і тактик перекладу. Складність полягає в тому, щоб вибрати відповідний прийом перекладу та правильно його використовувати. При всьому різноманітті перекладацьких прийомів перекладу це досить складно, оскільки термін несе в собі певний сенс, і передача цього сенсу впливає на весь текст перекладу. Крім того знання використання стратегій і тактик є недостатніми, оскільки перекладач має бути добре обізнаний у військовій справі.

3. Досягнення адекватності. У даному випадку складність полягає в тому, щоб передати необхідний емоційний вплив на адресата, такі як демонстрація військової сили, пропаганда, спонування до дій, відображення іншої дійсності.

Складність може бути при виборі негативного або позитивного ефекту. Адекватність тісно пов'язана з деякими культурними особливостями і справжньою дійсністю країни, в публіцистиці це досить складно відобразити і розкрити [38, С. 67].

На основі окреслених труднощів та аналізу перекладу ми подаємо власну класифікацію стратегій і тактик перекладу військової термінології у публіцистичних текстах:

1. Контекстуальний аналіз: Важливо детально аналізувати контекст, в якому використовується військовий термін, щоб зрозуміти його конкретне значення та інтенцію автора. Визначення ролі терміна у тексті допоможе більш точно його перекласти.

2. Застосування перекладцьких тактик: Перекладач повинен застосовувати різні прийоми для досягнення адекватного та точного перекладу шляхом еквіваленції, буквального перекладу, підвидів калькування.

3. Застосування перекладацьких стратегій. При перекладі військової термінології перекладачеві слід застосовувати стратегії калькування та трансформацій.

4. Концептуальна відповідність: Перекладач повинен відобразити концептуальну суть військового терміна в мові перекладу, забезпечуючи його відповідність ідеї або поняттю, що стосується в контексті публіцистичного тексту.

5. Врахування культурних особливостей: при перекладі військових термінів важливо враховувати культурні особливості як мови оригіналу, так і мови перекладу. Перекладач повинен уникати термінологічних виразів або концептів, які можуть бути неприйнятними або несприйнятими в іншій культурній спільноті.

6. Ретельне дослідження. Перекладач повинен мати доступ до релевантних джерел та фахових документів, що стосуються військового контексту та військової термінології. Глибоке дослідження допоможе зрозуміти військові концепти і терміни, їхнє використання та специфіку в публіцистичних текстах.

7. Консультування з фахівцями. У разі потреби, перекладач може звертатися до експертів у галузі військової термінології або військових справ для отримання додаткової допомоги та консультацій. Експертна думка може бути цінним джерелом інформації для точного перекладу.

8. Контроль якості. Важливо проводити контроль якості перекладу, переглядаючи текст на предмет відповідності оригіналу, зрозумілості, точності та відповідності стилістичним вимогам публіцистичного тексту.

9. Постійне вдосконалення знань військової термінології. Військова термінологія постійно розвивається та змінюється. Перекладач повинен бути в курсі останніх тенденцій та змін у військовому контексті, а також вдосконалювати свої знання та навички для успішного перекладу в публіцистичних текстах.

Переклад військової термінології є комплексною проблемою, що вимагає детального розгляду. Переклад подібних термінів залежить не тільки від їхнього виду, повного чи скороченого у вигляді аббревіації, але й від наявності чи відсутності подібної термінології в українській мові. Найбільші труднощі становлять скорочені терміни, аббревіації, переклад зброї, а також терміни, що не мають аналогів в українській мові та потребують детального семантичного аналізу з боку перекладача.

У контексті військової термінології виникає проблематика перекладу найменувань зброї, а також неточне відтворення термінологічних термінів. З метою успішного виконання завдання перекладач мусить володіти глибоким розумінням контексту та ретельно перевіряти значення слів у словниках або консультуватися з фахівцями військової сфери.

Таким чином, застосування вищезазначених стратегій та тактик допоможе перекладачам подолати виклики, що виникають при перекладі військових термінів у публіцистичних текстах і забезпечити точність, зрозумілість та відповідність інтенції автора у мові перекладу.

Висновки до розділу 3

1. Полісемія в перекладі військових термінів з англійської мови на українську є поширеним явищем у публіцистичних текстах. Для точного відтворення значення терміна необхідно мати глибоке розуміння контексту, скористатися словниками та бути добре ознайомленим зі справжнім ходом подій. Невдало підібраний варіант багатозначного терміна може призвести до спотвореного сприйняття ситуації. У процесі аналізування речення було виявлено, що деякі перекладачі вдаються до прагматичного підходу, щоб адекватно передати значення терміна.

2. Публіцистичні тексти часто містять тропи, що можуть становити виклики для перекладачів. Серед найпоширеніших - метафори, епітети та евфемізми. Зазвичай перекладачі намагаються передати їх буквально, що, в цілому, не впливає на зміст тексту. Особливої уваги заслуговує переклад евфемізмів, оскільки в деяких випадках перекладачі вдаються до дипломатичного перекладу, що не завжди відображає істину та призводить до змістовних порушень

3. У військовій термінології постають проблеми з перекладом найменувань зброї та точністю відтворення військових термінів, які мають важливе значення для успішного виконання завдання. Для досягнення цієї мети перекладач повинен мати глибоке розуміння контексту та ретельно перевіряти значення слів у словниках або звертатися за консультацією до фахівців військової сфери. На основі огляду наукових досліджень можна зробити висновок, що рівень військового перекладу повинен бути підвищений до належного рівня, особливо в умовах війни, який нині є викликом для України.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Після проведення дослідження стратегій та тактик перекладу військової термінології на основі статей про російсько-українську війну, опублікованих англomовним новинним сайтом BBC, та враховуючи мету і завдання, визначені у вступі дослідження, можна зробити такі висновки:

1. Військові терміни часто мають однозначне значення, але можуть бути багатозначними в залежності від контексту. Використання "військового терміна" зазвичай обмежується сферою військових справ і відображає сучасні військові реалії в певній країні або в усьому світі. Перекладачам, що займаються перекладом військових документів, важливо враховувати появу нової військової лексики та розробку нової зброї.

2. Військовий переклад повинен бути коротким, точним, прагматичним і надійним, оскільки неправильно сприйнята або передана інформація може мати серйозні наслідки для національної безпеки та військових операцій. Тому для досягнення цієї мети необхідна висока професійна компетентність, знання мов та військової термінології, а також практичний досвід у сфері військової роботи. З урахуванням сучасних викликів та подій розуміння важливості військового перекладу є надзвичайно актуальним і необхідним для забезпечення ефективної військової діяльності та національної безпеки.

3. Перекладачі розробляють свою власну стратегію та тактику, де стратегія визначається як план, а тактика - як його реалізація. Науковці рекомендують використовувати найпоширенішу модель, яка включає попередній аналіз тексту оригіналу, сам переклад і постперекладацьке редагування тексту.

4. Використання військової термінології має визначальне значення у публіцистичних текстах, особливо тих, що стосуються військової тематики. Вони допомагають передати ідеї, поняття та дії, пов'язані зі збройними конфліктами, обороною та безпекою, з точністю та чіткістю. Військова термінологія дозволяє передати важливу інформацію, не витрачаючи при цьому багато слів.

5. Для забезпечення адекватності перекладу публіцистичних текстів необхідно, щоб перекладач мав глибоке розуміння сфери, яка обговорюється у тексті. Він повинен володіти мовою оригіналу та цільовою мовою на високому рівні, щоб знайти точний відповідник для кожного слова та виразу, зберігаючи загальну структуру та логіку тексту.

6. Тактика калькування переважно застосовується, коли в мові перекладу відсутні словникові еквіваленти або важлива точність донесення інформації. Проте у більшості випадків ці підходи є недостатніми, і для успішного перекладу терміну потрібні інші перекладацькі стратегії. Крім того, деякі методи перекладу не завжди легко піддаються класифікації, і термін може включати елементи декількох перекладацьких підходів. Найпоширенішими підходами є дослівний переклад та використання еквівалентної лексики. Військова термінологія також використовує методи калькування, зокрема транслітерацію та адаптивне транскодування.

7. Проведений аналіз перекладацьких стратегій, заснований на статтях з новинного сайту ВВС, дозволяє зробити висновок про поширеність певних перекладацьких трансформацій. Виявлено, що найбільш поширеними трансформаціями є перестановка слів та додавання інформації з метою забезпечення відповідності тексту у цільовій мові. Були виявлені випадки перефразування, незначного вилучення інформації, розбиття речень на прості, контекстуальну заміну, конкретизацію та антонімічний переклад.

8. У публіцистичних текстах часто зустрічаються тропи, які можуть становити виклики для перекладачів. Серед них найпоширеніші - метафори, епітети та евфемізми. Зазвичай перекладачі намагаються передати їх буквально, що, в загальному, не впливає на зміст тексту. Однак, особливу увагу слід приділити перекладу евфемізмів, оскільки в деяких випадках перекладачі вдаються до дипломатичного перекладу, що не завжди відображає повністю істину і може призвести до порушень у змісті.

9. У перекладі військової термінології виникають складнощі з перекладом найменувань зброї та точних військових термінів, які мають вирішальне

значення для успішного виконання завдань. Для досягнення цієї мети перекладач повинен мати глибоке розуміння контексту та ретельно перевіряти значення слів у словниках або звертатися за консультацією до фахівців військової сфери.

З огляду на наукові дослідження можна зробити висновок, що рівень військового перекладу повинен бути підвищений до належного рівня, особливо в умовах війни, яка становить сьогодні великий виклик для України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко Т. Стратегії і тактики перекладу: когнітивно-дискурсивний аспект (на матеріалі художнього перекладу з англійської мови на українську та російську). Монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 340 с.
2. Байло Ю. В. Особливості поняття "військовий термін" (семантичний аспект) / Ю. В. Байло // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія : Філологічні науки, 2013. Кн. 3 . 62-65 с.
3. Балабін В.В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. Філологічні трактати. Мовознавство, 2018. Том 10. 7–18с.
4. Балабін В.В., В.М. Лісовський, О.О. Чернишов. Основи військового перекладу: (англ. мова): підручник; за ред. В.В. Балабіна. Київ: Логос, 2008. 587 с. Бібліограф. 582-585с.
5. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2е вид., доп. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
6. Білозерська Л., Возненко Н., Радецька С. Термінологія та переклад: навч. посіб. для студ. філол. напряму підготовки. Вінниця : Нова Книга, 2010. 231 с.
7. Василенко Д.В. Англomовні військові неологізми та їх екстралінгвальна обумовленість / Д.В. Василенко // Вісник Сумського держ. ун-ту. Філологічні науки. Суми: СумДУ. Том II, № 11(95). 2006. 106-110с.
8. Волік, Л.А. Переклад англійської військової термінології українською мовою [Текст] / Л.А. Волік; наук. кер. Н.І. Чернюк // Перекладацькі інновації: матеріали II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 15-16 березня 2012 р. / Ред.кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. — Суми : СумДУ, 2012. 38-39с.
9. Волченко О.М. Використання синтаксичних трансформацій для досягнення еквівалентності перекладу. Журнал Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського «Young Scientist», 2017. No 4.17. 89-93с.
10. Гончарук Л.М. Жанрові аспекти перекладу офіційно-ділових документів франкомовного військового дискурсу: дис. канд. філол. наук: 10.02.16. КНУТШ. Київ, 2015. 211 с.

11. Грибіник Ю.І. Явища полісемії та омоніміїв англійській геодизичній термінології Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу . 191-194с.
12. Гуржій О.І. Проблемні питання сучасної української воєнної термінології. Воєнні конфлікти другої половини ХХ століття. Київ., 2004. 68с.
13. Д'яков А. Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аспекти. Київ: Видавничий дім «Academia», 2004. 220 с.
14. Зайцева М.О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ. 2013. Вип. Серія 9. С. 96-102.
15. Засекін С. "Рецензія на книгу." East European Journal of Psycholinguistics 5, no. 2 (December 28, 2018): 121– 23. <http://dx.doi.org/10.29038/eejpl.2018.5.2.sza>.
16. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську. [укр./англ.] : навч. посіб. для ВНЗ. Вінниця : Нова Книга, 2003. 605 с.
17. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Частина II. Вінниця: Нова книга, 2001. 303 с.
18. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу : [монографія] / Л. В. Коломієць. Київ : Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2004. 522 с.
19. Коновалова В. Б. Лексико-семантичні особливості військового галузевого перекладу / В. Б. Коновалова, Н. В. Лутай // Лінгвістичні дослідження. - 2013. - Вип. 36. - С. 273- 277. – Режим дост упу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_lingv_2013_36_48.
20. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.
21. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова книга, 2001. 448 с.

22. Краснопольська Н. Л. Полісемія в Українській термінології менеджменту. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ. 362-370с.
23. Левін Є.Д., Карлюк С.В. Деякі аспекти перекладу військових текстів з англійської мови на українську. 2020. 125 с.
24. Левченко Т. М. Жаргонна лексика у військовій тематиці сучасної української преси. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія : науковий збірник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. № Том 3. 115-118с.
25. Лукіяничук Ю. О. Способи класифікації військових термінів // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. - 2017. - Вип. 66. - С. 65- 67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_f_2017_66_22
26. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови) Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник / С. Є. Максимов. Київ: Ленвіт, 2006. 157 с. (1.3-4).
27. Маркелова А. Словник військової прокурорської лексики англійської мови: довідкове видання / А.А. Маркелова. Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 144 с.
28. Матузкова, О.С. Гринько, Н.О. Горбатюк_Стратегії та аналіз в усному та письмовому перекладі : метод. посіб. .../ Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова. Одеса : ОНУ, 2020. 67 с.
29. Мельник П.П., Юрковська М. М. Визначення поняття військової лексики та термінології. 137-141с.
30. Михайленко О.А. Поняття «перекладацькі стратегії» як складова стратегічної компетенції. Педагогічні науки. 2014. Вип.121. 148-154 с.
31. Нікіфорова О. М. Лексико-семантичні особливості перекладу інформаційно-аналітичних воєнно- політичних текстів. URL:https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/part_3/19.pdf

32. Нікіфорова О. М. Лексикосемантичні та жанровостильові особливості воєнно-політичного перекладу: дис. 10.02.16/Київ. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 260 с.
33. Ольховська Н.С. Специфіки тексту та стратегії перекладу. URL: <http://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-internet-konferencija/perekladoznavstvo/params/post/1338438/>
34. Омельченко Л. Ф., Василенко Д. В. Англомовні військові композити // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 52. Філологічні науки, 2010. – С. 191 – 195.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VZhDU/2010_52/vip_52_43.p
35. Пастрик Т.В. Концептуальна модель продуктивного білінгвізму перекладача. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка. 2006. Т. 8. Вип. 2. 141–148с.
36. Погонєць В. В. Номінації та характеристики сучасних військових конфліктів в англійській мові. Нова філологія: збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. № 69. 168-172 с.
37. Погонєць В. В. Особливості англомовного військового дискурсу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія». Одеса :МГУ, 2019. №. 39. Том 2. 67-70с.
38. Погонєць В. В. Особливості англомовного військового дискурсу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія». Одеса :МГУ, 2019. №. 39. Том 2. 67-70 с.
39. Половинчак Ю. Стратегії дослідження соціальних медіа як дискурсивного простору. НАН України, Нац. бка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. бк України. 2016. № 43. 365-381с.
40. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. М. Международные отношения, 1974. 216 с.
41. Семенов О.М. Культура наукової української мови: Навч. посіб. /За ред. Л.І. Мацько. Суми: Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2008. 252 с.

42. Сітко А.В., Струк І.В. Адекватність і еквівалентність у перекладі мовних особливостей. *Sciences of Europe. Praha*, 2016. Vol 1, №10 (10). 122-126 с.
43. Солодяк О.Ю. Ознаки військово-політичного стилю та жанру. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. К. : Київський нац. унт ім. Тараса Шевченка; відп. ред. Н.М. Корбозерова. К. : Логос, 2006. № 10. С. 31-44.
44. Старух В. О. Особливості англо- українського перекладу військової термінології. Удк 81.25 doi <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-2-39>
45. Струк І. В., Сітко А.В., Семигінівська Т. Г. Формування та переклад військової термінології у період активних воєнних дій на території України URL:<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6316/13351-1>
46. Тарасова В. Новітні тенденції функціонування військової субстандартної лексики URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/31.213986>
47. Татаренко К. Лінгвістичні особливості висвітлення військового дискурсу (на прикладі АТО) у МІ. Інформація, комунікація, суспільство (ICS2015) : матеріали 4ї Міжнар. наук. конф., Львів Славське. С. 162- 163. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/33222/1/074162163.pdf>
48. Храбан Т. Є., Храбан І. А. Специфіка мовної агресії в соціальних мережах під час інформаційно-психологічного протиборства з росією. Вісник воєнної розвідки. Воєнно-дипломатичної академії ім. Є. Березняка. 2020. № 59, 44-46 с.
49. Чернова Ю. В, Алієва Ф. С. Чорноморський національний університет імені Петра Могили. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-2/21> с.125-129
50. Черноватий Л.М., Липко І.П. Співвідношення стратегій перекладу та рівня перекладацької компетентності майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин. URL: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1469
51. Янчук С. Я. Теорія військового перекладу в Україні: стан, проблеми, перспективи / С. Я. Янчук // Мовні і концептуальні картини світу. - 2013. - Вип. 43(4). - С. 328- 335. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2013_43%284%29__51
52. Bowyer R. Campaign. Dictionary of military terms. 3rd edition. Macmillan, 2004. 288 p.

53. Brugnano M. T. Investigating the Language of Economics: A Linguistic Analysis and Translation of “Basic Economics” by T. Sowell (Chapters 20 and 21). Padova: Università degli Studi di Padova, 2015. 183 p.
54. Venuti L. The Translator’s Invisibility: A History of Translation. – London; N.Y.: Routledge, 1995. 353 p.
55. Newmark, Peter. A Textbook of Translation. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. P. 33–37.
56. Takim A. A Lexico Semantic Analysis of Military Language. URL: file:///C:/Users/olgar/Downloads/A_Lexico_Semantic_Analysis_Of_Military_L.pdf
57. Wolfgang Lörcher. Translation Performance, Translation Process, and Translation Strategies. A Psycholinguistic Investigation. Tübingen, Gunter Narr, 1991, 307 p.
58. Wilson A. Military Terminology and the English Language. 2008. URL: <http://homes.chass.utoronto.ca/~cpercy/courses/6362-WilsonAdele.htm>.
59. Prokopenko A.V., Chuprina I. Translation strategies of the Ukrainian military terminology on the basis of English media discourse. Філологічні трактати. 2018. No 4(10). P. 62-67.
60. Vinay, J.-P. and J. Darbelnet (1977): *Stylistique comparée du français et de l’anglais*, Paris: Didier: Georgetown University Press.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

61. Словник української мови: в 11 тт. АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970-1980. – Т. 10. С. 233.
62. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України (до курсу «Українська мова за професійним спрямуванням») / Уклад.: М.П. Вовк, Р.С. Троцький, В.С. Молдавчук, О.В. Чуприна, О.А. Блінов, С.І. Шепель; за ред. А.О. Пожидаєва. К.: НАВС України, 2016. 156 с.
63. Bowyer R. Campaign. Dictionary of military terms. 3rd edition. Macmillan, 2004. 288 p.
64. Cambridge Dictionary URL : <https://bit.ly/36e6fti>

65. OUR DICTIONARY URL : <https://bit.ly/3leyCvF>
66. <https://english-military-dictionary.org.ua/D>
67. <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=bledina>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

68. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-65668320>
69. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-65645418>
70. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65655909>
71. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65405777>
72. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60576523>
73. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63169481>
74. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63169481>
75. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65459592>
76. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-65530364>
77. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65421897>
78. <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cx04y790vz9o>
79. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-65364649>
80. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-63167947>
81. <https://www.bbc.com/news/world-60664169>
82. <https://www.bbc.com/news/world-europe-65461405>
83. <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-65615184>
84. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60564123>
85. <https://www.bbc.com/news/business-65457098>
86. <https://www.bbc.com/news/world-europe-65421341>
86. <https://www.bbc.com/news/world-europe-65446525?zephhr-top-banner>
88. <https://www.bbc.com/news/world-europe-65313367>
89. <https://www.bbc.com/news/world-europe-65415939>
90. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-65649471>
91. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-65645418>

92. <https://tsn.ua/ato/tabletka-maslyata-situaciya-4-5-0-viyskoviy-sleng-zbroynih-sil-ukrayini-2121913.html>
93. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3490258-novitni-lengizmineologizmi-movne-viddzerkalenna-vijni.html>
94. <https://suspilne.media/296638-gucnij-zvuk-ta-nizka-visota-polotu-ak-rozpiznati-i-vratuvatisa-vid-droniv-kamikadze/>
95. Особливості перекладу військової термінології. URL:https://revolution.allbest.ru/languages/00249822_0.html
96. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%82>

Summary

The research of the strategies and techniques of translating military terminology is extremely crucial as it is related to military operations and ensuring national security. It is worth noting that military terminology has applications in various areas of life. It is used to train military personnel for combat missions and also finds its application in information campaigns and international negotiations. As a result of Russia's armed aggression, the Ukrainian army has undergone significant changes in the strategy of combat operations. The organizational and staff structure of the Armed Forces of Ukraine has been revised, and brigade tactical groups have been introduced to create highly maneuverable and versatile military formations that adhere to international standards. These changes are reflected in new normative documents, statutes, guidelines, and guidance, actively translated into the Ukrainian language by both military institution experts and amateur enthusiasts. This attests to the importance and innovativeness of the research topic at hand.

The object of the research is English military terminology.

The subject of the research is the strategies and techniques of translating military terminology.

The main objective of the study is to investigate the particularities of translating military terminology based on articles about the Russian-Ukrainian war from the English-language news website BBC and its Ukrainian version.

To achieve the goal of the research, we explored the linguistic characteristics of military terms, determined the specificity of military translation, identified classifications of translation strategies and techniques, investigated the role of military terms in journalistic texts, analyzed the strategies and techniques of translating military terms, ascertained the adequacy of translating military terms in journalistic texts, outlined the difficulties of translating military terms in journalistic texts.

The scientific novelty of the research lies in investigating the strategies and techniques of translating military terms from English into Ukrainian based on articles about the Russian-Ukrainian war from the English-language news website BBC and its Ukrainian version.

The structure of the thesis consists of an introduction, three main chapters, conclusions for each chapter, general conclusions, an abstract, a list of references, and illustrative materials.

The introduction outlines the aim and objectives of the research, the relevance and scientific value of the thesis, the methodology and materials used in the study, as well as the theoretical and practical significance.

The first chapter examines the concepts of "military term" and "military terminology." It presents the linguistic characteristics of military terms and provides a classification of translation strategies and techniques. The adequacy of translating military terminology in journalistic texts is determined.

The second chapter is dedicated to the practical investigation of strategies and techniques for translating military terminology from English into Ukrainian based on the material from the BBC news website.

The third chapter focuses on the analysis of military ambiguous terms, literary devices, difficulties, and the achievement of their adequacy in translation, using examples from the BBC news website.

Based on the research conducted on the strategies and techniques of translating military terminology we can draw the conclusions that military terms often have unambiguous meanings but can be polysemous depending on the context. Military translation should be concise, accurate, pragmatic, and reliable since misperceived or mistranslated information can have serious consequences for national security and military operations. Scholars have no unified view on defying the notion of strategies and techniques. We have come to conclusion that strategies and techniques are the methods directed at reaching faithfulness by using a variety of transformations and certain ways for achieving adequacy. The analysis of translation strategies based on articles from the BBC news website reveals the prevalence of certain translation transformations. It was found that the most common transformations include word rearrangement and the addition of information to ensure text coherence in the target language.

It is important to note that the use of military terminology is of pivotal importance in journalistic texts, especially those related to military topics. They help convey ideas, concepts, and actions related to armed conflicts, defense, and security with precision and clarity. However, sometimes translation of military terms can be a challenge. For example, tropes, such as metaphors, epithets, and euphemisms, are frequently encountered in journalistic texts and can pose challenges for translators. Difficulties arise in translating military terminology, particularly in the translation of weapon names and precise military terms that are crucial for the successful tasks performing. To overcome these difficulties, first of all, translators should apply translation strategies and techniques and have a deep understanding of the context and carefully verify word meanings in dictionaries or consult experts in the military field.

Taking into account all mentioned above, the findings of this research, can be concluded that the level of military translation should be elevated to a satisfactory level, especially in the current challenging circumstances of the war, which presents a significant challenge for Ukraine.